Влада — Радам!

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради України ◆ № 232 ◆ Субота, 30 листопада 1991 року ◆ Ціна 30 коп. (Передплатникам — 10 коп.).

Завтра вирішується доля України

Іван ФРАНКО

ІЗ «ВЕЛИКИХ РОКОВИН»

Кожний думай, що на тобі
Міліонів стан стоїть.
Що за долю міліонів
Мусиш дати ти одвіт.
Кожний думай: тут,
в тім місці,
Де стою я у вогні,
Важиться тепер вся доля
Величеної війни.
Як подамся, не достою,
Захитаюся, мов тінь,—
Пропаде кривава праця
Многих, многих поколінь.
У таких думках держися
І дітей своїх ховай!
Коб лиш чистая пшениця,—
Буде паска й коровай.
«Чи побіди довго ждати!
Ждати довго!» То й
не жди ж!
Нині вчися побіждати,
Завтра певно побідиш.
Тож недаром цвіт розцвився!
Чей же буде з цвіту плід.
Таж недаром пробудився
Український жвавий рід.
Таж недаром іскри грають
У очах тих молодих!
Чей нові мечі засяють
У правицях у твердих.
Довго нас недоля жерла,
Досі нас наруга жре.
Та ми крикнім: «Ще не
вмерла.
Ще не вмерла і не вмре!».

1898 р.

ВЧОРА в аеропорту «Бориспіль» приземлився АН-225 «Мрія», що мав на борту 150 тонн ліків і медобладнання. Це — американська гуманітарна допомога, призначена для дитячих чорнобильських фондів України та Беларусі.

ВИЗНАТИ дії страйкарів незаконними, тому що страйки на транспорті і на підприємствах безперервного виробництва заборонені — таке рішення прийняв донецький обласний суд з приводу ситуації, яка склалася на Макіївському металургійному комбінаті імені Кірова.

ВЧОРА у катастрофі загинув прем'єр-міністр республіки Киргизстан Насірдін Ісанов.

ВЖЕ ПРЕТЕНДУЮТЬ

Провести негайні переговори з Україною про долю Буковини закликав власний уряд парламент Румунії. Румунські законодавці ухвалили декларацію, в якій говориться: результати референдуму в справі незалежності України слід вважати недійсними на тих територіях, які до другої світової війни належали Румунії.

ПРИРОДООХОРОНЦІ ЗРОБИЛИ ВИБІР

Делегати IX з'їзду Українського товариства охорони природи прийняли звернення до співвітчизників і закликали створити єдиний рух захисту оточуючого середовища. Велику надію у цій справі УТОП покладає на господарників, учених, проектувальників, чиєю працею освоюються природні ресурси. Оскільки розв'язання екологічних проблем може бути успішним лиш у власній державі, природоохоронці закликали співгромадян проголосувати на референдумі за незалежну Україну.

ВСЕ ОДНО КУПИМО ЗА КОРДОНОМ

Збройні сили Чечні повинні одержати свою частку техніки й озброєнь з арсеналів Радянської Армії, заявив президент Чеченської республіки Дудаєв. Мотивував він свою заяву тим, що 70 відсотків потенціалу республіки йшло раніше на потреби радянського військово-промислового комплексу. «Ми вирішуватимемо всі військові питання мирно, в рамках договору з Союзом про спільну систему оборони,— наголосив він.— Але якщо такої домовленості не буде досягнуто, то закупимо зброю і техніку за кордоном».

14 Євген Дудар:

«Посланіє Генеральному Президенту...», привіт від хана Мамая, жарт тижня та все таке інше — в «Курені».

СТВОРЕНО НОВУ РЕСПУБЛІКУ

Рішення про створення Південно-Осетинської республіки й відповідних державних структур прийнято на сесії обласної Ради Південно-Осетинської автономної області. Голова облради Гасієв очолить Президію Верховної Ради та Раду міністрів нової республіки. Водночас сесія оголосила про введення на всій території цієї автономії Грузії надзвичайного стану.

ЗАКЛИК МЗС ВІРМЕНІЇ

Шукати нові шляхи до політичного діалогу закликало Азербайджан міністерство закордонних справ Вірменії. На думку вірменського зовнішньополітичного відомства, діалог з життєво важливих проблем повинен здійснюватись між двома республіками на дипломатичному цивілізованому рівні. Заклик зроблено напередодні азербайджано-вірменських переговорів щодо карабахського конфлікту, які мають відновитися наступного тижня.

У НАСТУПНОМУ НОМЕРІ

Повітряний транспорт України. В якому стані перебуває він сьогодні? Як йому вийти з-під опіки «Аерофлоту» і розпростати власні крила? Про все це ви зможете довідатись, якщо ознайомитесь із добіркою матеріалів, які буде надруковано в наступному номері газети.

ГОЛОС України

Засновник — Верховна Рада України

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
252047
Київ, вул. Нестерова, 4

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

Приймальня — 446-92-11
Відповідальний секретар — 446-72-63
Завідуючий корсіткою 441-84-42, 224-72-54 (телефакс).

ВІДДІЛИ:
парламентський — 441-84-52, 441-85-64,
листів — 441-29-61,
економіки — 441-88-07,
аграрний — 441-86-18,
міжнародний — 446-91-20,
партій і рухів — 441-82-05,
охорони здоров'я — 441-88-06,
соціальних питань — 441-88-05,
екології — 441-88-59,
культури — 441-86-44,
спорту — 441-88-08,
інформаційний — 446-61-13, 441-86-20,
історії України — 441-88-62,
військових питань — 441-88-52,
реклами — 441-89-44,
бухгалтерія — 441-84-00.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Індекс 60955

Тираж 158.700

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень.
Сьогодні на 16 сторінках.

ПОСТАНОВА
Президії Верховної Ради України

Про Заяву Президії Верховної Ради України про Договір про звичайні збройні сили в Європі 1990 року

Президія Верховної Ради України **постановляє:**

Схвалити текст Заяви Президії Верховної Ради України про Договір про звичайні збройні сили в Європі 1990 року (додається).

Голова Верховної Ради України Л. КРАВЧУК

м. Київ
22 листопада 1991 року

ЗАЯВА
ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Про Договір про звичайні збройні сили в Європі 1990 року

Керуючись цілями і завданнями Наради з безпеки і співробітництва в Європі,

Підтверджуючи відданість ідеї встановлення безпечного та стабільного миру на європейському континенті,

Усвідомлюючи нагальну потребу збалансування звичайних збройних сил в Європі на нижчих, ніж досі, рівнях,

Президія Верховної Ради України —

1. Підтримує Договір 1990 року про звичайні збройні сили в Європі, закликає до його якнайшвидшої ратифікації та імплементації усіма учасниками.

2. Наголошує, що Україна, як одна з держав-правонаступниць колишнього Союзу РСР, вважає обов'язковим виконання положень Договору щодо усіх звичайних збройних сил, що перебувають на її території, включаючи передбачені Договором процедури інспекції та контролю. Збройні сили України підпадають під дію Договору.

3. Заявляє про готовність України розпочати консультації або переговори з усіма заціkавленими сторонами, включаючи й відповідні структури колишнього Союзу РСР, для забезпечення повного виконання положень Договору.

4. Підтверджує відданість України продовженню процесу контролю над звичайними озброєннями і виходить з того, що безпосередня участь України в цьому процесі, включаючи переговори, сприятиме зміцненню європейської стабільності і безпеки, у тому числі й безпеки України.

5. Зазначає, що безпосередня участь України в процесі НБСЄ є важливою для виконання нею зобов'язань, що випливають з положень Договору.

ДЕМОКРАТІЯ ЧИ ПОВІТРЯНА КУЛЯ?

Передпрезидентський марафон завершився. Ні для кого з кандидатів він не був легким. У тому числі й для Голови Верховної Ради України Леоніда Кравчука. Для нього, до речі, він був, можливо, навіть важчим, ніж для інших. Хоча б тому, що доводилося відповідати на запитання, які стосуються не тільки програми чи бачення ним майбутнього незалежної України, людей цікавило й те, чому конкретна цілеспрямована робота Верховної Ради підміняється словесними баталіями, коли врешті припиниться протистояння між крайніми лівими і крайніми правими у парламенті України тощо. Це вже були запитання не до кандидата в Президенти, а до Голови Верховної Ради.

Як у Хмельницькому, так і у Вінниці, зустрічі проходили по-діловому, у невимушеній атмосфері. Незважаючи на те, де б вони не відбувалися: на вокзалі, просто на вулиці, чи у трудових колективах підприємств. Не обминули увагою люди й інцидент, що стався у Харкові. На запитання типу: «Чи це був замах?» — Леонід Макарович відповів, що скоріше — продовження спроб залякати його. Коли ж у Вінниці Голову Верховної Ради запитали, чому він, на відміну від В'ячеслава Чорновола та інших кандидатів у Президенти України ніколи не дає оцінки їхнім програмам чи висловлюванням на свою адресу, то Леонід Макарович відповів, що вважає це нижчим своєї гідності і з суто етичних міркувань не може опуститися до того, щоб критикувати своїх суперників. Хоча й міг би. Бо коли один з них не вказує, що працював у райкомі компартії, другий — був секретарем комсомольської організації, третій — членом бюро міськкому компартії, то особисто він нічого із своєї біографії не приховує.

Марафон завершився. Перший у нашій історії. І може, добре, що перший, бо, судячи з усього, ми ще не навчилися копатися у «брудній білизні» кандидатів. Маю на увазі засоби масової інформації, а не групи підтримки, які інтенсивно поширюють антиагітаційні листівки, спрямовані лише проти одного з кандидатів — Леоніда Кравчука. Що ж, це теж свідчення того, що найвірогіднішим кандидатом у Президенти вони вважають саме сьогоднішнього Голову Верховної Ради України.

А щодо колег-журналістів, які у цивілізованих країнах не щадять жодного з претендентів, то ці функції перебрали на себе народні депутати, що, до речі, є теж свідченням їхньої «політичної культури». То чому журналісти відкладають убік свої «гострі пера», коли мова заходить про передвиборну кампанію? Доступно і просто це пояснив мені один із колег: «А раптом кандидат, якого я розкритикую, стане Президентом. Тоді мені довго «гикатиметься».

У автора цієї публікації теж немає впевненості, що ці міркування не повернуться потім бумерангом до нього. Але якщо всі (маю на увазі наймасовіші видання, а не часописи нових партій, які однобоко критикують опонентів і всіляко захищають своїх висуванців) й надалі мовчатимуть, то в «датському королівстві» ніколи не буде гаразду. А демократія залишиться звичайним декларуванням, повітряною кулею, у якої під зовнішньою красивою оболонкою — порожнеча.

**Василь ТУГЛУК,
спеціальний кореспондент «Голосу України»**

КАНАДА — ПЕРША. ХТО НАСТУПНИЙ?

Віднині канадські дипломати, акредитовані в Києві, можуть з повним правом сказати своїм гостям: «Заходьте до Канади».

Так, не «припливайте» або «прилітайте», а саме «заходьте»! Бо вчора було підписано договір про продаж Канаді будинку, в якому розташується її Генеральне консульство в Києві. За три з половиною мільйони канадських доларів модерний особняк на затишній вулиці Ярославів Вал став канадським, і над ним замайорить прапор «Країни кленового листа» (свого часу тут містилося Генеральне консульство НДР).

Цю подію я попросив прокоментувати службових осіб, які підписали договір.

Олександр МОСІЮК, виконуючий обов'язки Голови Київської міської Ради народних депутатів та Голови міськвиконкому:

— Це перший такий випадок продажу будинку міською владою. Інакше кажучи, прецедент. Переговори тривали досить довго, причому спочатку про здачу будинку в оренду на 99 років. Та тільки з'явилася законодавча і практична можливість цей будинок продати, ми так і зробили. Три з половиною мільйона — сума не довільна. Наші і канадські спеціалісти провели порівняльний аналіз вартості будівель у різних містах світу, обговорили ряд інших майнових проблем і зійшлися на цих грошах. Уряд Канади і Київська міська Рада з подібним висновком погодилися.

Таку ж практику ми здійснюватимемо й надалі — щодо інших дипломатичних представництв. Що ж до сьогоднішньої події, то переконаний: вона стане віхою в розвитку українсько-канадських зв'язків.

Нестор ГАЙОВСЬКИЙ, Генеральний консул Канади в Києві:

— Підписання договору є визначною подією як у політичному, так і в фінансовому плані. Це справді прецедент, причому не тільки для Генеральних консульств, які вже працюють у столиці України, а й тих, які тільки-но збираються «улаштуватися» в Києві. Ми вдячні Верховній Раді, урядові України за позитивне вирішення цього питання, добре ставлення до іноземних дипломатів. Ми водночас раді тому, що в Україні з'явився справжній «канадський дім», який стане центром розбудови наших відносин з Україною.

Отже, відбувся важливий політичний акт. До того ж валютна скарбниця Київської міської Ради збагатилася на три з половиною мільйона справжніх, не «дерев'яних» грошей. Канада — перша. Хто наслідує її приклад?

Володимир САВЦОВ.

Репліка з приводу

ЗАХВИЛЮВАЛИСЯ...

Цієї середи президент Буш прийняв у Білому домі групу громадських діячів і підприємців українського походження. Під час зустрічі мова йшла про ставлення Сполучених Штатів до України після референдуму 1 грудня. Як передали американські засоби масової інформації, попередньо обговорювши це питання зі своїми найвищого рангу радниками з питань зовнішньої політики, президент США сказав представникам українського громади, що його адміністрація зробить крок назустріч формальному визнанню суверенітету України, але лише в тому разі, якщо на референдумі більшість населення проголосує за незалежність. Причому, повідомила газета «Лос-Анджелес таймс» з посиланням на офіційних осіб з адміністрації, можливість визнання української незалежності обумовлюється рядом вимог.

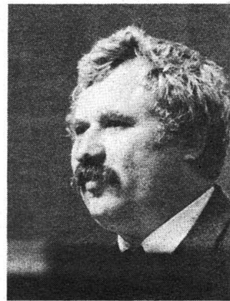
Як бачимо, йдеться поки що про наміри та можливі кроки в майбутньому. Але й таке дуже вже обережне ставлення Буша до визнання незалежної української держави викликало неабияку паніку в Москві. Вчора по всіх каналах ТАРС оприлюднено заяву прес-служби президента СРСР про те, що Горбачов надзвичайно здивований і занепокоєний позицією Білого дому щодо визнання нашої незалежності. Що вона, ця позиція, несумісна з нинішнім рівнем американо-радянських відносин, із попередніми заявами Сполучених Штатів про те, що вони визначатимуть свою політику стосовно колишніх радянських республік після прийняття тими остаточних рішень...

Можна запитати, чому ж стільки галасу в колишньому центрі, якщо Буш так і не сказав нічого про негайне визнання України? Відповідь знаходимо в тій же «Лос-Анджелес таймс», яка навела слова Тарасенка, радника нового радянського міністра закордонних зносин Шеварднадзе. Так от, цей радник напрямки заявив, що «негайне визнання Сполученими Штатами незалежності України підірве зусилля Горбачова по створенню нового Союзу, стане аргументом для неучасті республіки в політичному договорі». Тому й хвилюються в Кремлі, тиснуть вже й на Америку, щоб зберегти для себе Україну. Та чи досягнуть свого?

Ігор ГРУШКО.

«ЕКОНОМІЧНЕ ЧУДО» Володимира ГРИНЬОВА

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ КАНДИДАТА В ПРЕЗИДЕНТИ УКРАЇНИ

За всієї зовнішньої різноманітності передвиборних програм і концепцій перебудови України, що їх пропонують претенденти на президентську владу, виразно простежуються дві тенденції.

Перша об'єктивно веде до консервації політичних й економічних основ соціалістичного суспільства з його регламентацією людської діяльності, низькою ефективністю господарського життя і декларованою, але нічим не забезпеченою ставкою на майнову рівність і соціальну справедливість.

Друга підмінює завдання оновлення суспільства тупиковою національною ідеєю, нав'язує більшості народу чужі його справжнім інтересам національно-мовні пріоритети, тим самим штучно створюючи не властиві Україні міжетнічні проблеми.

Загальним для обох тенденцій є перебільшене значення, яке надається питанням державності поза зв'язком з її цілями і завданнями. Загальним є і те, що обидві неминуче приведуть Україну до безвиході. Вибратися з неї ми зможемо лише йдучи шляхом, неодноразово перевіреним й успішно випробуваним іншими країнами, колись відсталими, а нині такими, які вирвались у світові лідери за виробництвом товарів і рівнем життя населення.

Я включився у боротьбу за пост Президента з єдиною метою: допомогти народові України усвідомити неминучість вибору цього єдиного шляху.

I. «ЕКОНОМІЧНЕ ЧУДО»

Основою майбутньої економіки України повинна стати приватна власність на засоби виробництва як в індивідуальній, так і в асоційованих її формах. Завдання полягає в тому, щоб шлях переходу від тотально - державної планово - розподільної економіки до економіки ринкової, яку рухають конкуренція та ініціатива, пройти досить швидко і з найменшими соціальними втратами.

Єдиний, але вірний шанс для України стати процвітаючою державою — це повторити «економічне чудо», яке здійснили вже багато країн — як розорені війною, так і в минулому економічно відсталі. За всієї різноманітності конкурентних сценаріїв реформування економіки цих країн їх об'єднують деякі обов'язкові умови, які передбачають:

— демонополізацію і демілітаризацію економіки;

— звільнення економіки від безпосереднього державного контролю та адміністративного регулювання;

— створення вільного ринку на основі приватної власності;

— найширшу участь іноземного капіталу.

Вирішальне значення має остання умова, яка забезпечуватиме якнайшвидше входження у світову економіку, доступ до її матеріальних і фінансових ресурсів, до найновіших технологій.

У нас багато в чому схожі з післявоєнними Німеччиною і Японією стартові умови: розвал виробництва, повний розлад грошового обігу. Але в нас є, на відміну від цих країн, унікальна можливість використати для подолання труднощів гігантське суспільне багатство, сконцентроване тепер у руках держави, — основні фонди та ресурси підприємств, що приватизуються. Треба лише не допускати розбазарювання цього багатства на догоду розподільно - зрівняльним кабінетним схемам, а повернути його на реальне благо всього народу. Слід використати виручені від приватизації кошти на зміцнення власної грошової системи і забезпечення її конвертованості, якнайшвидше залучення до світового ринку. Це дасть можливість Україні уникнути тернистого шляху первісного нагромадження капіталу, який пройшли розвинуті країни світу і на який у нашого народу вже не вистачить ні часу, ні життєвих ресурсів.

Розв'язання завдання не в тому, щоб поряд з державно-колгоспним, промисловим і сільськогосподарським секторами будувати паралельний приватнопідприємницький, а в тому, щоб здійснити роздержавлення цих секторів, використати виробничі капітали для їх структурної перебудови, модернізації, технологічного оновлення та орієнтації на потреби ринку, тобто якнайшвидше спрямувати основні ресурси суспільства на інтереси кожної людини.

ПРИВАТИЗАЦІЯ повинна здійснюватися енергійно, широко й ефективно, причому в першу чергу має охопити галузі, які безпосередньо задовольняють потреби людей, а також ті, що вимагають невідкладної конверсії і структурної переорієнтації.

Для встановлення економічно обгрунтованих пропорцій і справедливого товарообміну між регіонами і державами існує **лише один спосіб — вільне ціноутворення і вільне переміщення товарів.** І до цього необхідно послідовно і швидко йти, принаймні на території колишнього СРСР. Але ні в якому разі не можна допустити, щоб ці економічні зв'язки виявилися монополізованими урядами і перетворилися б у міжурядові зобов'язання. Така політика відповідає способові думки нинішніх «капітанів» економіки, які впевнені, що суверенітет України означає лише перехід функцій монопольного розпорядження ресурсами, в тому числі в зовнішній торгівлі, від союзних відомств до своїх доморощених.

У найкоротші строки повинна бути здійснена аграрна реформа, яка здатна швидко насичити ринок продовольством. Кожний житель села повинен одержати в приватну власність земельний наділ та частину колгоспного і радгоспного майна безплатно, а кожний бажаючий і здатний працювати на землі городянин — мати можливість придбати землю, що забезпечить компенсацію неминучого скорочення робочих місць у промисловості. Держава поперваx допомагає селянським господарствам насінневим матеріалом, кормами, будматеріалами, пальним. Для сільського населення запроваджується ряд податкових, кредитних і правових пільг (зокрема, звільнення від призову).

Безплатна за нормою загальної площі на члена сім'ї приватизація державного житлового фонду з викупом наднормативної займаної житлоплощі покладе початок ринку житла. Це дасть можливість скасування інституту прописки, вільної міграції населення, необхідної для функціонування ринку праці, без якого неможлива справедлива і висока оплата праці найманих працівників, які в будь-якому разі становлять більшість населення.

Проведення таких радикальних економічних перетворень не лише зупинить розвиток загальної кризи в суспільстві, а й забезпечить протягом двох—чотирьох років помітне зростання рівня виробництва і споживання, високий добробут населення.

Для правового забезпечення реформи протягом перших двох—трьох місяців після вступу на посаду Президент повинен скасувати всі юридичні обмеження, що стримують приватну ініціативу, вільне підприємництво як єдиний надійний засіб швидкого насичення ринку товарами і ресурсами, які зникають нині в «чорній дірі» державного розподілу і тіньової економіки.

Успішні й ефективні економічні перетворення реальні тільки при проведенні політики, орієнтованої не на ізоляцію внутрішнього ринку України, яка відмежувалася від сусідів митними і прикордонними бар'єрами, а на максимальний розвиток зв'язків як з колишніми партнерами по СРСР, так і з країнами всього світу, на інтеграцію в світову економіку.

II. ПРАВОВЕ СУСПІЛЬСТВО

Отже, будівництво нової незалежної держави України повинно бути підпорядковане добробуту і процвітанню її народу, свободі і захищеності її громадян. Основою цієї держави повинен стати суспільний устрій, орієнтований на безумовний пріоритет особи, її свобод, прав та інтересів, їх гармонійне поєднання для загального добра. Повага суверенних прерогатив особи повинна доповнюватися незаперечним авторитетом Права, матеріалізованого у цивілізованих законах, які забезпечували б рівність перед ними всіх громадян. Одним з перших кроків до цивілізованості права вважаю негайне скасування державної фіксації національності громадян в офіційних документах, а також конституційну заборону будь-яких форм дискримінації за національно - мовною ознакою.

Найбільш придатною формою територіально - адміністративного устрою для нової України вважаю федерацію земель з широкими правами самоврядування територіальних одиниць, утворених за спільністю господарських, демографічних, географічних умов і традицій, що історично склались.

Існуюча ієрархічна піраміда державної влади, яка пристосована для обслуговування тоталітарного режиму, має бути ліквідована.

Нова Конституція України повинна надійно зафіксувати розподіл влади в Україні як «по горизонталі» — система «стримувань і противаг» між Президентом і судом, так і по «вертикалі» — чіткий поділ функцій і повноважень між федеральним, земельним і муніципальним рівнем і повна їх взаємна незалежність у межах компетенції. Не виключено, що прийняти таку Конституцію нової України, основи її законодавства і державного устрою здатні лише установчі збори, які могли б бути сформовані в результаті багатопартійних виборів не пізніше літа наступного року.

Кордони як між землями, так і державні повинні існувати для податків, а не для людей і товарів. Це означає, що від місця розташування заводу чи від місця проживання людини залежить, кому вона платить податки: Львову чи Житомиру, Україні чи Росії; однак **кордони не повинні перешкоджати ні переміщенню людей, ні перевезенню і продажу товарів.**

III. ІНТЕГРАЦІЯ І СВІТОВЕ СПІВТОВАРИСТВО

Правову і економічну державу можна побудувати лише ефективними правоохоронними органами, що стоять на варті закону, надійно захищають життя, достоїнство і власність громадян.

Миролюбна зовнішня політика нової України, відсутність територіальних домагань до сусідів, відмова від використання армії для розв'язання внутріполітичних завдань дадуть можливість різко скоротити військові витрати, переорієнтувати грошові, матеріальні і людські ресурси на правоохоронні потреби. **Новій Україні не потрібна півмільйонна армія, а скоріше необхідна півмільйонна поліція,** по-сучасному оснащена, добре оплачувана, захищена від корупції. Думаю, що престижна служба в такій поліції дозволить вдало вписатися в нове життя багатьом військовослужбовцям, які вивільнятимуться при неминучому скороченні армії.

Воєнна доктрина України повинна бути підпорядкована зовнішньоекономічній. Сила армії повинна бути обмежена тим необхідним мінімумом, який визначається зовнішніми загрозами, наявністю союзників (безглуздо будувати безпеку поодинці) і відповідними зобов'язаннями перед ними.

Майбутню зовнішню політику України я вбачаю у нерозривному зв'язку з енергійним просуванням до інтеграції у світове співтовариство з одночасним зміцненням дружніх відносин з тими країнами, що виникли з Союзу РСР, які обрали демократичний шлях розвитку, в першу чергу — з Росією.

За моїми переконаннями, Україна не повинна ухилятися від відповідальності за розв'язання проблем, пов'язаних з ліквідацією СРСР, у першу чергу проблем спільного контролю над його ракетно - ядерним потенціалом.

IV. ДЕРЖАВА. ПРЕЗИДЕНТ — ДЛЯ ГРОМАДЯН, А НЕ ГРОМАДЯНИ ДЛЯ ДЕРЖАВИ

Необхідно відмовитися від залишкового принципу фінансування науки, культури, освіти й законодавчо гарантувати достатню частину держбюджету, що спрямовується на їх розвиток. Одночасно держава повинна забезпечити податкові пільги для підприємницьких структур, які беруть участь у розвитку науки, культури, освіти.

Держава повинна організувати виконання економічних програм, акумулюючи в них необхідні ресурси і залучаючи до їх здійснення капітали з недержавного сектора економіки.

Постійною турботою Президента в недалекому майбутньому буде координація довгострокових програм, спрямованих на ослаблення наслідків чорнобильської катастрофи й економічного порятунку таких регіонів лиха, як Донбас, промислове Придніпров'я та ряду інших.

Історія знає дві, якщо можна так висловитися, «філософії держави». **Одна** полягає в тому, що **держава є самодостатньою** цінністю, що кожна **людина зобов'язана служити їй** і може розраховувати на якісь блага лише остільки, оскільки становить для неї якусь цінність. Найближча історія дала, на жаль, багато прикладів практичної реалізації цієї філософії, найтрагічнішими з яких стали нацистська Німеччина і комуністичний Радянський Союз. Така філософія неминуче **призводить до тоталітаризму, до ідеології жертовності** в ім'я захисту держави, а оскільки такій державі ніщо, крім неї самої, не загрожує, то зовнішніх і внутрішніх ворогів вигадують, а все інше нам всім надто добре відоме.

Протилежна філософія полягає в тому, що **самодостатньою цінністю є особа людини,** з її природним прагненням до свободи і добробуту, а держава має право існувати і вимагати від громадян суворого виконання законів лише остільки, оскільки вона захищає їхні права та свободи і забезпечує людям умови для досягнення добробуту.

На щастя, історія рухається цим шляхом, і **ми бачимо** перед собою вже безліч прикладів саме таких держав.

Я вірю у мудрість і здоровий глузд українського народу, в те, що на багатостраждальній землі України виникне саме така держава, держава для своїх громадян, а не для самої себе, що наша незалежність стане дорогою до творення і цивілізації, а не шлагбаумом, який захищає тоталітарне мислення і прирікає суспільство на саморуйнування.

Телеграфним рядком з Рівного

ПІВОНІЇ — ДО ЯПОНІЇ...

Порадувала читачів місцева газета «Червоний прапор», сповістивши, що місцевий льонокомбінат на двадцяти верстатах виготовляє чистолляні полотна з розмаїтим малюнком. Щоб викликати «почуття законної гордості», газета уточнює: пошиті з чудо-тканини скатерки будуть відправлятися до Японії. А нам залишиться те, що не з півоніями, а з маком.

ХІБА ЦЕ ПОЛЯКИ!

Приїхав до Рівного гурт поляків і привіз... виставу. Ляльковy. «Тьху на них! — сердито сказали представники місцевої джинсової еліти.— Хіба з таким за кордон їдуть?» Дітлахи ж, навпаки, радісно аплодували акторам театру ляльок «Атенеум» з Катовіце.

КРАЩЕ У ЧЕРНИЦІ...

Після довгих літ руйнації й наруги можновладців відроджується Дерманський жіночий монастир — одна з духовних скарбниць України. Недавно владика Іриней, архієпископ Рівненський і Острізький, виконав тут обряд пострижения у черниці. Подивитися і помолитися прийшло багато людей.

Краще у черниці, ніж у порожні крамниці?

ГРОШІ... ПАХНУТЬ

Саме так, всупереч відомому твердженню. Пахнуть, наприклад, м'ятою, яку вирощують на 20-гектарній площі у радгоспі «Корецький». Симферопольські переробники платять непогано — по 600 карбованців за одну тонну підв'ялені зелені. Ділові люди радгоспу вже й самі беруться за переробку — виготовляють ментол. «Ароматну» площу буде розширено.

Сергій МЕЛЬНИЧУК.

Преса про пресу

ЯКІ МИ ЦІКАВІ

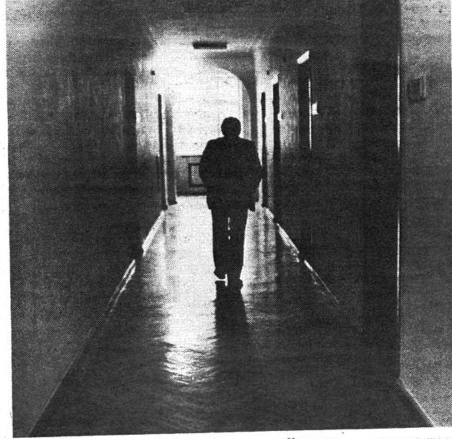
Понад 200 зарубіжних журналістів акредитовано при прес-центрі МЗС України, які прибули до Києва для висвітлення всеукраїнського референдуму і виборів Президента. Найбільше кореспондентів прибуло з США, Канади, Японії, Франції та Німеччини. Надіслали спостерігачів навіть далекі Індія та Мексика. Спеціально для закордонних журналістів прес-центр МЗС організував серію пресконференцій з усіма претендентами на пост Президента, а, враховуючи підвищений інтерес світової громадськості до військового будівництва на Україні, 30 листопада буде влаштована зустріч журналістів з міністром оборони України К. Морозовим.

УНІАР.

ЗА КОРДОН, У ВІДРЯДЖЕННЯ... АЛЕ ЯК?

Про що говорять

Кабінет міністрів України прийняв постанову «Про порядок оформлення документів на право виїзду за кордон». Вона викликала майже паніку у всіх, хто збирався у службову поїздку. Пішли чутки: «Виїзди заборонили. Службових паспортів не видають!». За роз'ясненнями звернувся до заступника начальника консульського управління МЗС України Є. СВИНАРЧУКА.

— Євгене Григоровичу, чи мають під собою грунт ці чутки?

— Звичайно, ні. Постанова № 247 чітко визначає, хто має оформляти документи для службових поїздок у країни Східної Європи Раніше Міністерство закордонних справ видавало паспорти всім, хто їхав у службові відрядження. Ви пам'ятаєте, які черги у нас стояли? Люди записувалися за кілька днів уперед, а наші співробітники буквально валилися з ніг. Тому ми й звернулися до Кабінету міністрів з пропозицією: навести порядок у цій справі. Тобто зробити так, як у всіх цивілізованих країнах.

— Розкажіть про суть змін.

— Я вже казав, що ми робили раніше. Тепер будемо оформляти документи особам, які виїжджають за кордон у складі державних і урядових делегацій, відповідальним працівникам міністерств і відомств, центральних органів республіканських громадських організацій, які їдуть у службових справах, а також при виїзді у службових справах на візовій основі.

— Куди звертатись туристам, тим, хто їде на відпочинок?

— В органи Міністерства внутрішніх справ.

— А якщо у відрядження направляє підприємство?

— Туди ж. З 15 жовтня ВВІР має видавати визні документи тим, хто їде за кордон у службових справах від підприємств і організацій всіх форм власності.

— Ми говорили про порядок видачі виїзних документів до колишніх соцкраїн. А який порядок при поїздці до капіталістичних?

— Це більш складний процес, і він залишився за нами. Єдине, що нас турбує: люди, на жаль, не розуміють, що кожна країна має свій порядок і строки оформлення віз. І коли ми говоримо, що треба заповнити анкету і здати її з іншими документами, скажімо, за місяць або півтора до поїздки, то нас називають бюрократами, просять увійти у становище. Даремно, бо чужі порядки ми не можемо порушувати.

— Євгене Григоровичу, з 15 жовтня вашим працівникам стало легше?

— Що ви! Краще запитайте у них. Вони і причини пояснять.

Начальник сектору консульського управління Г. БУШМА:

— Менше роботи? Ви жартуєте. Київський міський ВВІР виявився не готовим до оформлення документів на службові поїздки. І схвильовані люди хлинули до нас. Ну хіба я можу відмовити тим, хто їде укладати угоди про поставки продуктів на Україну? Приймаємо документи, хоча за постановою Кабінету міністрів це вже не наша справа.

— Так кількість документів на оформлення не зменшилася?

— Зросла... втручається у розмову аташе Ю. МУШКА, який саме і займається оформленням документів.— Якщо раніше за місяць оформляли 1000—1200 паспортів, то тепер 1400—1500.

— Юрію Юрійовичу, а яка причина?

— Їх кілька, але головна — ВВІР не знає, як оформляти службові виїзди. Ми домовились, що робитимемо це за них до 1 листопада, а за півмісяця я готовий був розповісти працівникам ВВІРу, як це робиться, передати необхідні зразки, друковані бланки. Домовились, що зберуться працівники районних ВВІР Києва, і я їм прочитаю лекцію. І ніхто не з'явився.

— А як в інших областях України?

— Там працівники ВВІРів оформляли і раніше службові поїздки.

— Тож чутки про закриття кордону та інші складності народжуються у Києві через погану роботу ВВІР?

— Це питання не до нас, бо робимо більше, ніж повинні.

Отже, всі сліди ведуть до ВВІР Києва, звідки ми і плануємо дати матеріал.

Олександр ВОЛОДИМИРОВ.

Фотоетюд Богдана ПРИЙМАКА.

До речі

27 листопада, як і обіцяв закарпатцям під час перебування в регіоні Л. Кравчук, відновлено спрощений перехід на готових до експлуатації пропускних пунктах нашого кордону з Угорщиною. У дію знову вступила домовленість урядів двох країн від 1985 року, яку 1988 року в односторонньому порядку зупинив М. Рижков. Тепер право на спрощений перехід без будь-яких обмежень мають жителі 62 прикордонних населених пунктів.

Водночас у Кабінеті міністрів України вже готується розпорядження про поширення даного права на всіх мешканців Закарпаття, в перспективі — всієї республіки.

Микола СТЕПАНОВИЧ.

Ознаки часу

НОВИНКИ НА КОНВЕЄР!

Верстати для виробництва шприців одноразового використання почав випускати Хмельницький завод термопластавтоматів. А виробниче об'єднання «Адвіс» (колишній завод тракторних агрегатів) випускатиме до шприців голки.

Двокасетну стереомагнітолу «Тарнава-210 С» розроблено на виробничому об'єднанні «Новатор». Новинка відповідає світовим стандартам. Серійний випуск починається наступного року.

Меблі з лози почав виробляти полонський завод «Маяк». Новинка передбачена для дач, альтанок та віталень. Продукція користується широким попитом.

Малогабаритні кольорові телевізори «Електроніка» почали сходити з конвеєра заводу «Катіон». Це зручна річ для дачників та автотуристів. Однак уся продукція іде на експорт.

Нові послуги впровадили в об'єднанні «Автосервіс» — тут надають у прокат легкові автомобілі «Жигулі», «Москвич», «Іж» (пасажирські та вантажні варіанти). Це сподобалося хмельничанам. У перспективі — прокатні машини, які наїздили 50—70 тисяч кілометрів, продаватимуться громадянам — постійним користувачам прокатом.

Михайло ВАСИЛАШКО.
Хмельницька область.

Запрошуємо

ГРАЙ, БАЯН

6—11 грудня у Києві, Черкасах і Чернігові відбудеться Другий міжнародний фестиваль баянного та акордеонного мистецтва за участю музикантів України, Росії, ФРН, Франції, Італії, Югославії. Фестиваль проводитиме Всеукраїнська музична спілка й Асоціація баяністів та акордеоністів України, завдяки якій останнім часом наші молоді виконавці вийшли на міжнародну арену.

Володимир КОРНІЙЧУК.

«ВЕЛИКА СІМКА» ВИЗНАЛА УКРАЇНУ

Продиктовано в номер

Голова Комісії Верховної Ради України з питань економічної реформи та управління народним господарством Володимир Пилипчук і заступник голови правління Національного банку України Олександр Савченко вчора повернулися з ІІ сесії Ради країн так званої «великої сімки» (США, Канада, Японія, Франція, ФРН, Великобританія, Італія). Зібралися вони спеціально для обговорення нових реалій, які складаються в світі в зв'язку з дезинтеграцією СРСР. На сесії визнано факт виникнення на території колишнього СРСР трьох політико-економічних центрів — Прибалтійської співдружності, України і Російської Федерації із союзниками. Отже, на засідання «сімки» Україна була запрошена не як спостерігач, а як повноправний учасник.

Результатом роботи сесії стала резолюція, яка надсилатиметься урядом найбільш розвинутих країн світу як рекомендація до зміни стосунків і переорієнтації їх на самостійні центри. Констатувався той факт, що на території колишнього СРСР уже діють як мінімум п'ять валют. У зв'язку з цим передбачається:

— допомогти кожній республіці чи асоціації в проведенні економічної і монетарної реформи;

— працювати над створенням платіжного альянсу між ними, а також країнами Східної Європи, які входили в колишню РЕВ;

— допомогти укласти між ними митну угоду;

— рекомендувати колишнім республікам узгодити між собою проблеми контролю за ядерною зброєю.

«Сімка» визнає Прибалтику, Україну, Росію з союзниками як майбутніх суб'єктів міжнародних економічних відносин. Мета, заради якої збиралися представники великих країн,— зберегти стабільність у регіоні, не допустити повного паралічу економічних відносин.

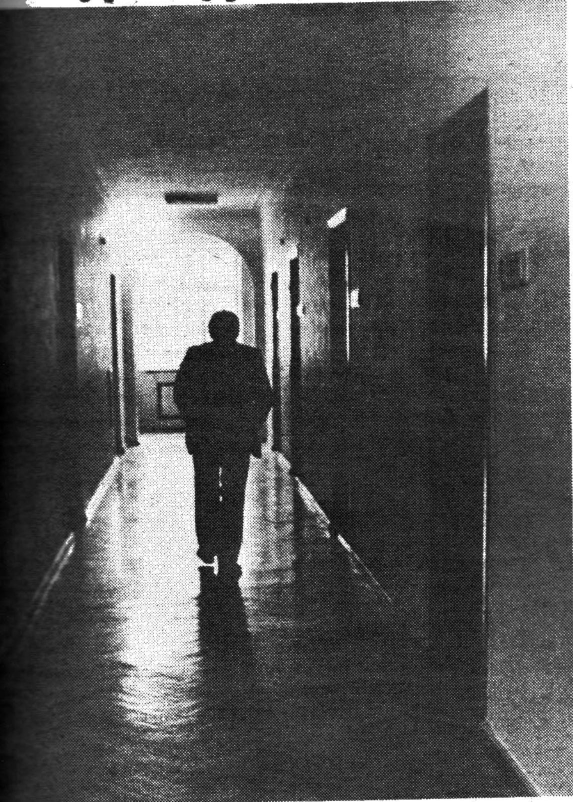
На сесії констатувалося, що Україна — майже єдина республіка колишнього СРСР, де збережено певну стабільність в економічних і в міжнаціональних стосунках. Україна здійснює виважену зовнішню і внутрішню політику, послідовно, хоча й повільно проводить реформи і йде до ринку. В зв'язку з цим Україна отримає необхідну допомогу від «сімки» в проведенні ринкових реформ як консультативно, так і — це залежатиме від того, як просувається реформа — фінансово.

Костянтин УСТИНОВИЧ.

Золот

ІІ.

ВІДРЯДЖЕННЯ...

...к при поїздці до ...них?
...льш складний ...ін залишився за ...е, що нас турбує: ...ль не розуміють, ...країна має свій ...роки оформлення ...ми говоримо, що ...ити анкету і зда... ...ми документами, ...а місяць або пів... ...здки, то нас на... ...юрократами, про... ...у становище. Да... ...ужі порядки ми не ...рушувати.

...е Григоровичу, з ...вашим працівни... ...егше?

...! Краще запитай... ...они і причини по...

...к сектору кон... ...управління

...А:

...е роботи? Ви жар... ...ський міський ...вся не готовим до ...я документів на ...поїздки. І схви... ...ди хлинули до нас. ...можу відмовити ...е укладати угоди ...ки продуктів на ...Приймаємо доку... ...а за постановою ...ністрів це вже не ...а.

...кількість докумен... ...рмлення не змен...

— Зросла, — втручається у розмову аташе Ю. МУШКА, який саме і займається оформленням документів.— Якщо раніше за місяць оформляли 1000—1200 паспортів, то тепер 1400—1500.

— Юрію Юрійовичу, а яка причина?

— Їх кілька, але головна — ВВІР не знає, як оформляти службові виїзди. Ми домовились, що робитимемо це за них до 1 листопада, а за півмісяця я готовий був розповісти працівникам ВВІРу, як це робиться, передати необхідні зразки, друковані бланки. Домовились, що зберуться працівники районних ВВІР Києва, і я їм прочитаю лекцію. І ніхто не з'явився.

— А як в інших областях України?

— Там працівники ВВІРів оформляли і раніше службові поїздки.

— Тож чутки про закриття кордону та інші складності народжуються у Києві через погану роботу ВВІР?

— Це питання не до нас, бо робимо більше, ніж повинні.

Отже, всі сліди ведуть до ВВІР Києва, звідки ми і плануємо дати матеріал.

Олександр ВОЛОДИМИРОВ.

Фотоетюд Богдана ПРИЙМАКА.

...о речі

...ний перехід без будь-яких обмежень мають жителі 62 прикордонних населених пунктів.

Водночас у Кабінеті міністрів України вже готується розпорядження про поширення даного права на всіх мешканців Закарпаття, в перспективі — всієї республіки.

Микола СТЕПАНОВИЧ.

Ознаки часу

НОВИНКИ НА КОНВЕЄР!

Верстати для виробництва шприців одноразового використання почав випускати Хмельницький завод термопластавтоматів. А виробниче об'єднання «Адвіс» (колишній завод тракторних агрегатів) випускатиме до шприців голки.

Двокасетну стереомагнітолу «Тарнава-210 С» розроблено на виробничому об'єднанні «Новатор». Новинка відповідає світовим стандартам.

Серійний випуск починається наступного року.

Меблі з лози почав виробляти полонський завод «Маяк». Новинка передбачена для дач, альтанок та віталень. Продукція користується широким попитом.

Малогабаритні кольорові телевізори «Електроніка» почали сходити з конвеєра заводу «Катіон». Це зручна річ для дачників та автотуристів. Однак уся продукція іде на експорт.

Нові послуги впровадили в об'єднанні «Автосервіс» — тут надаються у прокат легкові автомобілі «Жигулі», «Москвич», «Іж» (пасажирські та вантажні варіанти). Це сподобалося хмельничанам. У перспективі — прокатні машини, які наїздили 50—70 тисяч кілометрів, продаватимуться громадянам — постійним користувачам прокатом.

Михайло ВАСИЛАШКО.
Хмельницька область.

Запрошуємо

ГРАЙ, БАЯН

6—11 грудня у Києві, Черкасах і Чернігові відбудеться Другий міжнародний фестиваль баянного та акордеонного мистецтва за участю музикантів України, Росії, ФРН, Франції, Італії, Югославії. Фестиваль проводитиме Всеукраїнська музична спілка й Асоціація баяністів та акордеоністів України, завдяки якій останнім часом наші молоді виконавці вийшли на міжнародну арену.

Володимир КОРНІЙЧУК.

Золото України

II. 20 трильйонів за голову

(Закінчення. Початок у № 231).

І ця куля уособлювала істину, а оскільки її ніяк не можна було вивчити, маги представили її у вигляді куба. І на кожну його грань записали принцип. На трьох гранях біля однієї вершини містяться духовні принципи, ще на трьох гранях — закономірності. І це поняття істини дійшло до наших днів без змін. І було забуте і філософ[illegible] і вчен[illegible]. Я дізнався [illegible] нього, [illegible] гортав старовинні рукописи в пошуках древніх медичних рецептів, ще у 1945 році. Став вивчати. Кожну грань цього куба поділив ще на чотири частини. Це був уже не куб, а щось на зразок футбольного м'яча. Таким чином, моя істина складалася з 12 духовних принципів і з 12 закономірностей. Можна було ще раз поділити на чотири [illegible] раз [illegible]ді ми одер[illegible] б забуту [illegible]итайську істину, яка складалася з 384 принципів. Але літератури про це не можна було ніде знайти, і я зупинився на 24 принципах. І став оцінювати всю природу у всіх її сферах, у тому числі біологічну, на основі такого уявлення про духовний і закономірний світ. Тобто науку я [illegible]являю як систему знань, [illegible]очинаю[illegible] істини, через [illegible]ринципи, [illegible] потім ідуть закони, явища, ефекти, властивості матеріального світу. В цьому розумінні істини охоплюється вся природа і вся духовна діяльність:

На основі цієї істини я з помічниками створив статут, сформував ініціативну групу, яка взяла на себе цю важку справу — відродження Києво-Могилянської академі[illegible] стат[illegible] затверд[illegible] асоці[illegible] «Україна». Ми не проти створення Києво-Могилянської академії як навчального закладу. Але чому навчати і як? Це головне питання. Я часто кажу в своїх лекціях: розумну людину треба вчити всьому. А дурня — лише спеціалізації. В нашій країні склалося так: ми будуємо соціалізм як систему мислячих істот, які опанували глибоко лише якусь спеціалізацію. Соціалізм — система з дурнів. Або розумних людей, «оболванених» спеціалізацією. Ми повинні відійти від соціалізму лише через освіту людини, вишукуючи ті природні таланти, які, безумовно, закладені в кожному індивідуумі. А це можливо лише за всебічної, широченної освіти. І ще одне: вільною людина може стати лише тоді, коли надійно захищатимуться її особиста недоторканність і недоторканність її майна

Борис Болотов живе досі в квартирі свого сина: незважаючи на те, що його реабілітували, квартиру не повернули. Не повернули і конфісковану бібліотеку. У нього зібралося півтора кілограма листів-запрошень з різних багатих країн, які пропонують вигідну роботу і відповідну оплату праці. Він пропонує 20 програм, втіливши які, Україна щонайменше по кожній одержить трильйон. У доларах. Це — виробництво принципово нових будівельних матеріалів, безрадіаційна ядерна енергетика, робототехнічні системи.

Нас хвилює проблема відпливу умів за кордон. Але хвилює якось у цілому, якось теоретично. І, як завжди, ми за деревами не бачимо лісу. А розум? Ось він, поруч. Зверніть тільки на нього увагу.

Костянтин ПАРИШКУРА.

Свято на нашій вулиці

МІНІСТР УСМІХАЄТЬСЯ? ДОБРА ПРИКМЕТА...

Усмішка — не часта гостя на обличчях навіть тих моїх співгромадян, які зайняті особистими справами. А що казати про переобтяжених справами державними! Тож коли усміхається міністр, треба думати, що на нашу вулицю завітало свято. Воно й справді завітало. На Київському науково-виробничому об'єднанні реле та автоматики налагоджено випуск комп'ютерних томографів. З цієї нагоди у Міністерстві охорони здоров'я відбулася прес-конференція.

Угоду щодо кооперованого виробництва комп'ютерних томографів між НВО реле та автоматики і німецькою фірмою «Сименс АГ» укладено ще в 1988 році. Співробітництво розвивалося таким чином, що на перших етапах частка НВО становила лише 10 відсотків від вартості апарата, а нині — 40 відсотків. 25 апаратів поставлено лікувальним закладам країни, з яких лише п'ять залишилося в республіці. Завдання ж — забезпечити сучасною діагностичною апаратурою кожну районну поліклініку. Сьогодні можна бути спокійними за те, що воно буде виконане.

Як висловився міністр охорони здоров'я Юрій Спіженко, ми встигли вскочити в останній вагон від'їжджаючого поїзда. Практика закупівлі медичної апаратури на Заході завжди утримувала нас на солідній відстані від сучасних досягнень (якщо для власних потреб та чи інша країна розробляла четверте покоління техніки, то нам продавала перше). Тепер ми включилися в сьогоднішній день науки. Засновується спільне українсько-німецьке підприємство, яке дозволить поступово задовольнити потреби України в таких видах діагностичної техніки, як комп'ютерні томографи, томографи на ядерно-магнітному резонансі (для порівняння: якщо рентгенівський апарат дозволяє візуально виявити пухлину, то комп'ютерний томограф може знайти середнє значення її щільності, а ядерно-магнітний резонанс дає її біохімічний склад), ультразвукові прилади, літотриптори та ангіографічні прилади. Чи треба розповідати, яке значення для ефективного лікування має точна і своєчасна діагностика?

Але хочеться мені сказати і ще про один аспект цієї перемоги — вона кличе до дій тих із нас, хто розгубився в економічно і морально розбалансованому житті.

Марина ДЯТЛОВА.

...МКА» ВИЗНАЛА УКРАЇНУ

...товано в номер

...сідання «сімки» Ук... ...а запрошена не як ..., а як повноправний ...

...том роботи сесії ...олюція, яка надсила... ...рядом найбільш роз... ...раїн світу як реко... ...до зміни стосунків ...нтації їх на самостій... ... Констатувався той ...на території колиш... ...СР уже діють як мі... ...ть валют. У зв'язку ...редбачається:

...могти кожній рес... ...асоціації в проведенні економічної і монетарної реформи;

— працювати над створенням платіжного альянсу між ними, а також країнами Східної Європи, які входили в колишню РЕВ;

— допомогти укласти між ними митну угоду;

— рекомендувати колишнім республікам узгодити між собою проблеми контролю за ядерною зброєю.

«Сімка» визнає Прибалтику, Україну, Росію з союзниками як майбутніх суб'єктів міжнародних економічних відносин. Мета, заради якої збиралися представники великих країн,— зберегти стабільність у регіоні, не допустити повного паралічу економічних відносин.

На сесії констатувалося, що Україна — майже єдина республіка колишнього СРСР, де збережено певну стабільність в економічних і в міжнаціональних стосунках. Україна здійснює виважену зовнішню і внутрішню політику, послідовно, хоча й повільно проводить реформи і йде до ринку. В зв'язку з цим Україна отримає необхідну допомогу від «сімки» в проведенні ринкових реформ як консультативно, так і — це залежатиме від того, як просувається реформа — фінансово.

Костянтин УСТИНОВИЧ.

Уїк-ен...

● КАМІНЬ МІСЯЦЯ

БІРЮЗА

У каменях-місячниках бірюза завершує список. Та її можна носити не тільки тим, хто народився в грудні, бо назва «фіруза», «фірузадж» у перекладі з перської — перемога. Цей камінь — один з найкращих творінь природи, із загадковим характером, привабливий і мінливий.

Бірюза—улюблений самоцвіт Сходу, священний камінь Тібету, камінь єгипетських фараонів, небесний камінь американських індіанців. Древні єгиптяни шанували його найбільше з усіх коштовних каменів, у індіанців того, хто вмів робити намисто з бірюзи, призначали вождем.

Таке намисто, вважалося, захищає від грози, від отрути гадюк, від пошестей. У пустелях шукали воду з допомогою бірюзової палички. Взагалі, у багатьох народів вважалося, що бірюза приносить володарю щастя і може сумувати за ним, як вірний пес. А коли хазяїн захворює, камінь блідне.

● ГОРОСКОП

Тамара Глоба радить Стрільцям на цей тиждень, та й не лише Стрільцям:

30 ЛИСТОПАДА. Тенденції вчорашнього дня тривають, але загалом день вдаліший. Прекрасний ... масових ... ілення вз...

1 ГРУД... ший зим... бре. Але... та, мокр... сльози. ... ри.

2 ГРУ... все зроб... щастя. ... ло. Вноч... обвалів, ...

3—5. ... ня і, як... них сит... блискави... Збудуться... ні плани...

6. Не ... го — за... здійснит...

7. Вда... любові, ... дбання ...

● ПО...

ЯК СТ...

Давно... при зах... ні одра... їжі. Кол... починак...

А лю... на циві... знає св... зована»... ного з ... Бо люд... вати», ... «смачно... позбави... ральних...

МОЖН...

Торік у Тетяни Самсон трапилося велике нещастя: її п'ятирічний син Андрій впав у вогнище і отримав страшні опіки — обгоріло обличчя, руки, все тіло. Цілий рік лікарі боролися за його життя. Все, що могли, зробили, але цього, на жаль, недостатньо. Андрій живе, та необхідні подальші операції, які наша медицина провести не в змозі.

Про горе Тетяни Олександрівни довідалися в Англії, і лікар спеціальної клініки в Ковентрі Колін Рейнер погодився провести ряд операцій і взяти хлопця на довгострокове лікування **безкоштовно.**

Але по... ребува... Ось ... сон шу... Зверта... Київськ... дитячі ... сіль чу... має». ... сала «... ві Верх... Вас, ш... ровичу... Презид... раїна ... останн... Мій си... ча, я р... то таки...

Спор...

ЗА ВОЛЮ І ДЕРЖ...

— Ми підтримуємо проголошення Верховною Радою України Акта незалежності! Закликаємо всіх, хто причетний до нашого виду спорту, їхніх близьких підтримати це доленосне рішення, взяти участь у Референдумі 1 грудня і сказати: «Так» незалежній українській державі! — говориться у заяві ветеранів до всіх футболістів, тренерів, суддів, федерацій на місцях, усіх шанувальників фу... писали... Олег ... Андрій... лина. ... ген Ру... гольк... Микол... тинюк... лодим... сандр ... ський, ... сандр... ман.

КУБОК ОБИРАЄ ...

«Темп» (Шепетівка) — «Верес» (Рівне). 1:1. (0:1). Повторний фінальний матч розіграшу Кубка України. Хмельницький. 28 листопада. 5000 глядачів.

Судді В. Ануфер, С. Сельменський, В. Бабич (усі — Ужгород).

«Темп»: Морозов, Соловйов, Романов, Бондаренко, Пархомчук, Сечін, Тимощук, Козлов (Балюк), Бабій, Довгалець, Заруцький.

«Верес»: Сироквашко, Вельчинський, Лень, Павличук, Ушмаєв, Грицаюк, Лобас, Новак, Кабанець, Різник, Манькута (Дем'янчук).

Голи: Манькута (29), Бондаренко (57).

Це був бойовий, гострий, справді кубковий поєдинок. На високому рівні із обов'язками впора... да. Н... перем... Отож, ... зробил... чесно... цям в... футбо... майст... ков.

За ... респу... волода... нуєть... у вищ... пiона... грудн... Федер...

А ... гравц... ставн... линок...

Хм...

…раїни

…0 трильйонів …а голову

…нчення.
…у № 231).

…уособлювала іс- …ьки її ніяк не … вивчити, маги …ї у вигляді ку- …жну його грань …нцип. На трьох …однієї вершини …овні принципи, …гранях — зако- … це поняття … до наших днів …ло забуте і фі- …вчен … Я діз- …го, … гортав …кописи в пошу- …едичних рецеп- …945 році. Став …кну грань цього … ще на чотири …ув уже не куб, …разок футболь- …Таким чином, …кладалася з 12 …инципів і з 12 …ей. Можна бу- …ділити на чоти- … …ді ми …бути … …итайсь- … складалася з … Але літерату- …можна було ні- … зупинився на … І став оціню- …роду у всіх її …му числі біо- …основі такого … духовний і за- …світ. Тобто нау- … як системи …аю… істини, …ипи… …а потім … явища, ефек- …сті матеріаль- …В цьому розу- … охоплюється … вся духовна

… цієї істини я …и створив ста- …вав ініціативну …ла на себе цю … — відроджен- …гилянської ака- …ат… … зат- …сод… … «Ук- …не проти ство-

рення Києво-Могилянської академії як навчального закладу. Але чому навчати і як? Це головне питання. Я часто кажу в своїх лекціях: розумну людину треба вчити всьому. А дурня — лише спеціалізації. В нашій країні склалося так: ми будуємо соціалізм як систему мислячих істот, які опанували глибоко лише якусь спеціалізацію. Соціалізм — система з дурнів. Або розумних людей, «оболванених» спеціалізацією. Ми повинні вийти від соціалізму лише через освіту людини, вишукуючи ті природні таланти, які, безумовно, закладені в кожному індивідуумі. А це можливо лише за всебічної, широченної освіти. І ще одне: вільною людина може стати лише тоді, коли надійно захищатимуться її особиста недоторканність і недоторканність її майна

Борис Болотов живе досі в квартирі свого сина: незважаючи на те, що його реабілітували, квартиру не повернули. Не повернули і конфісковану бібліотеку. У нього зібралося півтора кілограма листів-запрошень з різних багатих країн, які пропонують вигідну роботу і відповідну оплату праці. Він пропонує 20 програм, втіливши які, Україна щонайменше по кожній одержить трильйон. У доларах. Це — виробництво принципово нових будівельних матеріалів, безрадіаційна ядерна енергетика, робототехнічні системи.

Нас хвилює проблема відпливу умів за кордон. Але хвилює якось у цілому, якось теоретично. І, як завжди, ми за деревами не бачимо лісу. А розум? Ось він, поруч. Зверніть тільки на нього увагу.

Костянтин ПАРИШКУРА.

— Свято на нашій вулиці —

…СТР УСМІХАЄТЬСЯ? …БРА ПРИКМЕТА…

…е часта гостя на обличчях навіть тих моїх співгро- …яті особистими справами. А що казати про пере- …авами державними! Тож коли усміхається міністр, …що на нашу вулицю завітало свято. Воно й справді …ївському науково-виробничому об'єднанні реле …налагоджено випуск комп'ютерних томографів. З …Міністерстві охорони здоров'я відбулася прес-кон-

… кооперованого …омп'ютерних то- …НВО реле та ав- …цькою фірмою …кладено ще в …робітництво роз- … чином, що на …частка НВО ста- …0 відсотків від …а, а нині — 40 …аратів поставле- … закладам краї- …е п'ять залиши- …иці. Завдання ж … сучасною діаг- …ратурою кожну …іку. Сьогодні …окійними за те, …иконане.

… міністр охо- …Юрій Спіженко, …чити в останній …ючого поїзда. …півлі медичної …ході завжди ут- …а солідній від- …них досягнень …них потреб та …розробляла чет- … техніки, то

нам продавала перше). Тепер ми включилися в сьогоднішній день науки. Засновується спільне українсько-німецьке підприємство, яке дозволить поступово задовольнити потреби України в таких видах діагностичної техніки, як комп'ютерні томографи, томографи на ядерно-магнітному резонансі (для порівняння: якщо рентгенівський апарат дозволяє візуально виявити пухлину, то комп'ютерний томограф може знайти середнє значення її щільності, а ядерно-магнітний резонанс дає її біохімічний склад), ультразвукові прилади, літотриптори та ангіографічні прилади. Чи треба розповідати, яке значення для ефективного лікування має точна і своєчасна діагностика?

Але хочеться мені сказати і ще про один аспект цієї перемоги — вона кличе до дій тих із нас, хто розгубився в економічно і морально розбалансованому житті.

Марина ДЯТЛОВА.

— Уїк-енд, тобто вихідні —

● **КАМІНЬ МІСЯЦЯ**

БІРЮЗА

У каменях-місячниках бірюза завершує список. Та її можна носити не тільки тим, хто народився в грудні, бо назва «фіруза», «фірузадж» у перекладі з перської — перемога. Цей камінь — один з найкращих творінь природи, із загадковим характером, привабливий і мінливий.

Бірюза—улюблений самоцвіт Сходу, священний камінь Тібету, камінь єгипетських фараонів, небесний камінь американських індіанців. Древні єгиптяни шанували його найбільше з усіх коштовних каменів, у індіанців того, хто вмів робити намисто з бірюзи, призначали вождем.

Таке намисто, вважалося, захищає від грози, від отрути гадюк, від пошестей. У пустелях шукали воду з допомогою бірюзової палички. Взагалі, у багатьох народів вважалося, що бірюза приносить володарю щастя і може сумувати за ним, як вірний пес. А коли хазяїн захворює, камінь блідне.

● **ГОРОСКОП**

Тамара Глоба радить Стрільцям на цей тиждень, та й не лише Стрільцям:

30 ЛИСТОПАДА. Тенденції вчорашнього дня тривають, але загалом день вдаліший. Прекрасний момент для шлюбу, для масових видовищ, для відновлення взаємин та любові.

1 ГРУДНЯ. Починається перший зимовий день загалом добре. Але якщо надворі сльота, мокротеча, то й на душі — сльози. Не вирушайте в мандри.

2 ГРУДНЯ. Якщо встигнете все зробити зранку — ваше щастя. Запізнилися — пропало. Вночі — небезпека ударів, обвалів, падіння, травм.

3—5. Дні абсолютного везіння і, як не дивно, екстремальних ситуацій. Потрібна буде блискавична реакція на події. Збудуться бажання й авантюрні плани.

6. Не починайте нічого нового — замріяне згодом може не здійснитися.

7. Вдалий день для жінок, любові, сім'ї, а також для придбання покупок.

● **ПОРАДИ**

ЯК СТАТИ ЗДОРОВИМ!

Давно відомо, що тварини при захворюванні чи пораненні одразу ж відмовляються від їжі. Коли ж видужують, знову починають їсти.

А людина? Чим більше вона цивілізована, тим менше знає свою природу. Її «цивілізована» їжа має мало спільного з тим, що їй дає природа. Бо людина навчилася «поліпшувати», «очищати», робити їжу «смачною», майже повністю позбавивши її вітамінів, мінеральних солей. Цієї штучної їжі поглинається значно більше, ніж організму потрібно, тож він повинен дуже напружено працювати, щоб її засвоїти. А все, що не засвоюється, стає причиною інтоксикації та хвороб.

Щоб допомогти організму відновитися, дуже корисно поститися.

Піст — найбільший лікувальний фактор. Завдяки посту всі викиди й нечистоти, що посіяли насіння хвороби, можна видалити простим й природним шляхом.

Під час посту не вживаються жири — тваринні та й молочні. Дуже корисно їсти побільше овочів, фруктів у натуральному вигляді.

● **РЕЦЕПТ**

КАРТОПЛЯНІ ПОНЧИКИ З ЧОРНОСЛИВОМ

500 г картоплі, 1 склянка борошна, 2 яйця, 200 г чорносливу, цукор і сіль за смаком.

Обчищену картоплю відварити, розім'яти на пюре і остудити. Додати борошно, 1 яйце, сіль, цукор і добре розмішати. Чорнослив помити, розпарити, вийняти кісточки. Дрібно нарізати. Додати трохи цукру. З картопляного тіста зробити коржики, покласти на кожну чорносливу і зліпити круглі пончики. Обваляти їх у збитому яйці, потім у борошні чи в подрібнених сухарях і смажити в олії. Готові пончики обваляти цукровою пудрою і подавати на стіл. Смачного!

— Милосердя —

МОЖНА ЇХАТИ

Торік у Тетяни Самсон трапилося велике нещастя: її п'ятирічний син Андрій впав у вогнище і отримав страшні опіки — обгоріло обличчя, руки, все тіло. Цілий рік лікарі боролися за його життя. Все, що могли, зробили, але цього, на жаль, недостатньо. Андрій живе, та необхідні подальші операції, які наша медицина провести не в змозі.

Про горе Тетяни Олександрівни довідалися в Англії, і лікар спеціальної клініки в Ковентрі Колін Рейнер погодився провести ряд операцій і взяти хлопця на довгострокове лікування **безкоштовно.** Але потрібна валюта для перебування матері в Англії.

Ось уже півроку Тетяна Самсон шукає п'ять тисяч доларів. Зверталася й до керівництва Київського радіозаводу, і в усі дитячі фонди Києва… І звідусіль чула: «У нас валюти немає». У розпачі жінка написала «останнього листа» Голові Верховної Ради України: «На Вас, шановний Леоніде Макаровичу, нашого майбутнього Президента, я вірю, що Україна вибере саме Вас, моя остання надія. Не відмовте. Мій син так хоче жити… Хоча, я розумію, що у Вас багато таких, як я».

Як повідомили редакцію в Секретаріаті Верховної Ради України, на прохання Л. Кравчука деякі підприємства передали в його благодійний фонд п'ять тисяч доларів. Ці гроші підуть на витрати, пов'язані з перебуванням хворої дитини і її матері за кордоном.

Ми зателефонували Тетяні Олександрівні:

— Мені все ще не віриться… Однак спасибі всім чуйним людям у нашій Верховній Раді, спасибі Леоніду Макаровичу!..

Юрій НЕСТЕРЯК.

Спорт —

ЗА ВОЛЮ І ДЕРЖАВНІСТЬ

— Ми підтримуємо проголошення Верховною Радою України Акта незалежності! Закликаємо всіх, хто причетний до нашого виду спорту, їхніх близьких підтримати це доленосне рішення, взяти участь у Референдумі 1 грудня і сказати: «Так» незалежній українській державі! — говориться у заяві ветеранів до всіх футболістів, тренерів, суддів, федерацій на місцях, усіх шанувальників футболу України, яке підписали: Антон Ідзковський, Олег Макаров, Юрій Войнов, Андрій Біба, Михайло Михайлина, Володимир Мунтян, Євген Рудаков, Володимир Щегольков, Макар Гончаренко, Микола Кузнецов, Федір Мартинюк, Петро Безносенко, Володимир Богданович, Олександр Щанов, Борис Шмигельський, Віктор Бєльков, Олександр Гулевський, Михайло Коман.

КУБОК ОБИРАЄ ШЕПЕТІВКУ

«Темп» (Шепетівка) — «Верес» (Рівне). 1:1. (0:1). Повторний фінальний матч розиграшу Кубка України. Хмельницький. 28 листопада. 5000 глядачів.

Судді В. Ануфер, С. Сельменський, В. Бабич (усі — Ужгород).

«Темп»: Морозов, Соловйов, Романов, Бондаренко, Пархомчук, Сечін, Тимощук, Козлов (Балюк), Бабій, Довгалець, Заруцький.

«Верес»: Сироквашко, Вельчинський, Лень, Павличук, Ушмаєв, Грицаюк, Лобас, Новак, Кабанець, Різник, Манькута (Дем'янчук).

Голи: Манькута (29), Бондаренко (57).

Це був бойовий, гострий, справді кубковий поєдинок. На високому рівні із обов'язками впоралася й суддівська бригада. Нагадаємо, що в Рівному перемогли шепетівці — 2:1. Отож, нічия в повторній грі зробила «Темп» володарем почесного призу. Кубок переможцям вручив голова Федерації футболу України, заслужений майстер спорту Віктор Банников.

За проектом, запропонованим республіканською Федерацією, володареві Кубка України планується наступного року місце у вищій лізі національного чемпіонату. Втім, зачекаємо до 14 грудня, коли пройде пленум Федерації футболу України.

А поки сердечно вітаємо гравців «Темпу» та їхнього наставника Іштвана Секеча з великою перемогою!

Геннадій ОЗЕРЧУК.
Хмельницький.

ОЛІМПІЙСЬКІ ПЛАНИ

На прес-конференції, яку присвятили олімпійському майбутньому нашої держави, на запитання журналістів відповідали президент НОК України Валерій Борзов та його перший заступник Володимир Кулик.

Присутніх ознайомили з текстом Комюніке консультативної зустрічі керівників Олімпійського комітету колишнього СРСР, НОКів РРФСР, України, Білорусі, Казахстану, Грузії, Молдови, Туркменистану, Держспортів Узбекистану та Азербайджану у присутності Генерального директора Міжнародного олімпійського комітету Франсуа Каррара та спостерігача від НОК Естонії Р. Еебіка.

Заплановано в січні зустрітися з президентом МОК Хуаном Антоніо Самаранчем. Мова вестиметься про визнання НОКів суверенних держав МОКом.

Анонс —

Фільм Олеся Янчука «Голод-33» (головний приз на Першому всеукраїнському кінофестивалі) демонструватиметься по УТ сьогодні, о 14.30.

На фото Олекси ВАЩЕНКА: під час вручення фестивальної нагороди юному акторові Максиму Ковалю, котрий зіграв у фільмі одну з головних ролей.

ПОГОДА

30 листопада та 1 грудня на Україні передбачаються тумани, місцями мряка, слабка ожеледь, у Донбасі місцями сильна ожеледь. На півдні республіки невеликі дощі. Вітер змінних напрямків, 3—9 метрів за секунду. Температура вдень від 2 морозу до 4 градусів тепла. На Закарпатті та півдні республіки 5—11 градусів тепла. Вночі від 5 морозу до 1 градуса тепла.

По Києву та області сьогодні вдень місцями невеликі опади, ожеледь. Вітер змінний, 3—5 метрів за секунду. Температура від 2 морозу до 3 градусів тепла.

Фото Леоніда ПІДЛУЖНОГО.

Черговий по випуску новин Віталій ЖЕЖЕРА. Тел. 446-61-13.

«ТАК» — УКРАЇНІ

Історією доведено, що в критичний вирішальний момент народ гуртується довкіл своєї святої суті, якою є наша Батьківщина-мати. Завтра на Всеукраїнському референдумі стоятиме питання про її подальшу долю: бути незалежною державою, національно відродженою, чи ні. До людей різних національностей, які населяють рідну для всіх нас Україну, сьогодні звертаються громадські об'єднання республіки з надією не помилитися у правильності свого вибору. Сказати «так» — це здобути волю, сказати «так» — це розвинути демократію, сказати «так» — це працювати на себе.

Ось що сказано про це у **зверненні правління Українського фонду миру до всього народу України:** «В незалежності України — гарантія її порятунку від подальшої денаціоналізації, від повного господарчого й духовного занепаду. Водночас ми переконані, що набувши всіх прав незалежного державного існування, український народ зможе захистити себе від будь-яких катаклістичних випадковостей у сьогоднішньому сповненому пристрастями й конфронтаціями світі».

У заяві президії ради Федерації незалежних профспілок України говориться:

«Враховуючи виняткове значення результатів референдуму для побудови майбутнього, гідного народу України, закликаємо членів профспілок, усіх громадян України взяти активну участь у референдумі і на запитання «Чи підтверджуєте ви Акт проголошення незалежності України?» відповісти: «Так, підтверджую».

Асоціація діячів естрадного мистецтва України від імені всіх членів своєї творчої Спілки закликає митців естради та цирку України, а це десятки тисяч громадян нашої республіки, віддати на референдумі 1 грудня 1991 року свої голоси за незалежність та справжній суверенітет нашої Батьківщини — України. Під зверненням стоять підписи народної артистки СРСР Софії Ротару, народних артистів України Ніни Матвієнко, Андрія Сови, Юхима Березіна, Раїси Кириченко, Миколи Гнатюка, Василя Зінкевича, Бориса Шарварка, Назарія Яремчука, Бориса Зайця, Івана Поповича, заслужених артистів України Алли Кудлай, Лілії Сандулеси, Феми Мустафаєва, Анатолія Литвинова, Антоніни, Світлани та Валерія Мареничів, Миколи Мозгового, Ігоря Білозіра, Роберта Каченовського, Віталія Білоножка та ще 147 підписів діячів естради й цирку України.

Доля України хвилює сьогодні всіх її синів і дочок. «Тільки незалежність, — йдеться у **зверненні колегії Міністерства культури України** до працівників культури, митців, усіх громадян України, — дасть можливість вижити в Україні й піти далі, піднестися нашій культурі, захистити нас від злиднів». Діячі культури й мистецтва, аматори, майстри художньої творчості вірять, що в самостійній державі будуть створені умови для їхньої плодотворної праці.

«Різке падіння життєвого рівня в наш час, — сказано у **зверненні до трудящих металургійної й гірничовидобувної промисловості України**, до трудових колективів інших галузей, до громадян республіки, — все гостріше напередодні референдуму і виборів Президента України відчувають металурги й гірники. І їм далеко не байдуже, хто очолить у цей складний період нашу незалежну державу».

Сказати «так» — це не лише історична, політична, а й економічна необхідність. Як підкреслюється у **зверненні Української Ради Миру** до всіх учасників миротворчого руху, «саме з цього дня без крові, ворожнечі, шляхом миру і злагоди може розпочатися здійснення віковічних сподівань багатьох патріотів України про її кращу долю й достойне місце у європейському і загальносвітовому співтоваристві». Український народ, що належить до одного з найбільших народів Європи, бажає зайняти в ньому повноцінне місце.

Сказати «так» на референдумі нас з вами, шановні читачі, закликають також у своїх **зверненнях єпископи Української греко-католицької церкви і патріарх Київський і всієї України Мстислав.** Дар волі і свободи — стрижень основних прав людини і народів світу. Тому згідно з волею Божою і законом природи кожний народ землі має право на свою самостійність і незалежність.

Отже, «так» — Україні.

Гей, єднаймось, Сходе і Заходе!

Чимало написано про те, що наша почетвертована, розполовинена Україна повсякчас прагнула з'єднатися в єдине ціле.

Соціалістична система одразу ж придумувала нові порекла-прозиванки українцям, щоб вони не дуже між собою любилися. Замість хохлів, малоросів, рутенців і гоїв з'явилися «бандеровці», якими східноукраїнські матері лякали дітей. А ще з'явилися «полтавські галушки», з якими, мовляв, ви, галичани, Україну не визволите, бо це байдужі і продажні дядьки-землячки, яким би півлітра і шмат сала — і море по коліна.

Ясна річ, кількасотлітня примусова розлука двох велетенських частин України — Сходу і Заходу, дала про себе знати в багатьох проявах життя, побуту, культури, мислення, але національність — це щось таке живуче й тривке, що ніяка сила, окрім, очевидно, Божої, не може її доконати.

Я знаю таких західняків, яким би спекулювати й красти дозволити, то й ніякої вільної України не треба. І знаю східняків, які за цю вільну Україну поклали б голови під катівську сокиру. У армії довелося служити з рядовим Іваном Цілуйком з Полтавщини і з лейтенантом Неретою з Харківщини, яким у 1970-ті роки була дорогою визвольна ідея.

Дуже комусь хочеться довести, що вільна Україна уявляється в головах галичан, забуваючи при цьому, що і Левко Лук'яненко, і В'ячеслав Чорновіл — сини східних терень. І до міжконфесійних конфліктів комусь хочеться ще додати й територіальні. Скажіть-но, дорогі слобожанці, поліщуки, наддніпрянці, чорноморці, нащадки Тмутараканського князівства, чи ставляться з підозрою східні росіяни до західних, або західні вірмени до східних? Ніколи галичани не мислили себе автономістами і відламаною галузкою українського дерева. І для Сходу, і для Заходу є дорогими постаті Тараса Шевченка, Івана Франка, Миколи Лисенка, Володимира Вернадського, Михайла Грушевського, Івана Мазепи. І мова наша, що виграє барвами діалектів, потребує синівської любові, і наша відкрита правдива історія потребує сумлінних читачів від хлопчика-першокласника до ветерана війни. Тож ми маємо більше підстав єднатися, аніж сваритися. Тому то й боїться нашого єднання, бо в міцних обіймах комусь посередньому може забракнути повітря. Єднаймося, Сходе і Заходе, поважаймося, всі народи України! Братаймося, щоб довести світові, що хохли й малороси справді не були ні на що здатні, а ось українці доведуть, що на оновленій землі житимуть мудрі, працьовиті, заможні, культурні люди. Та ще не забудьмо слова гетьмана Петра Дорошенка: «Хоч український народ роз'єднаний і видаємося одні одним ворогами, одначе ніхто чужий не є нам такий прихильний, як ми самі собі».

Микола САВЧУК,
депутат Івано-Франківської обласної Ради, журналіст.
Коломия
Івано-Франківської області.

Вибори Президента

СОРОМНО ЗА ЗЕМЛЯКІВ

Я живу в Черкасах, народилася в Західній Україні. Раніше дуже пишалася своїми земляками, але бачу — помилялася. Коли дивлюсь на їхні обличчя, як нахабно, некультурно ведуть вони себе на сесії Верховної Ради, соромно і страшно стає. Не дай Бог, щоб Президентом став хтось з нововиявлених панів. Досить мені того, що дитинство пройшло під панським гнітом. Не буду голосувати за тих панів, а віддам свій голос за Л. Кравчука.

Михайлина СТАСЕНКО.
Черкаси.

ОДНИХ І ХОРОШИХ ЗАДУМІВ МАЛО

Закликаю всіх здравомислячих проголосувати 1 грудня тільки за Л. Кравчука. Тільки він зможе бути Президентом і витягти з прірви Україну і її народ. Л. Кравчук дуже обережний, тактовний, політик і дипломат вищого класу. Як приємно спостерігати за його роботою, слухати його бесіди. Він інтернаціоналіст. Вболіває за Україну і всіх, хто проживає в ній. Йому важко. Йому шкодять замасковані путчисти України й колишнього Центру.

В інших кандидатів задумки хороші. Але цього мало. У роботі вони себе не виправдають, і самі незабаром зрозуміють, як сказано в прислів'ї: «Чужу біду руками відведу, а своїй не дам ладу». Критикувати легко і просто, а працювати складно й нелегко. У Л. Кравчука багатий досвід роботи, він природжений Президент.

Ще раз закликаю все населення України обрати Президентом України Леоніда Макаровича Кравчука.

Н. СТРУХОВА.
Харків.

Володимир СТЕПАШКО

НАЩАДКИ СПОДІВАЮТЬСЯ НА НАС!

Громадо!
Співвітчизники!
Братове!
Допоки в грудях ще вогонь не згас,
Облишмо терти слів суху полову —
Нащадки сподіваються на нас!

Не діждемо прощення, ані слави,
Залишимось, як і були, хохли,
Якщо не побудуємо держави,
В якій би діти вільними росли.

Хто ниций духом — хай і далі слуха,
Що мудрий вождь то тут, то там рече,
Під локшину хай підставляє вуха,
А під трухлявий дім — своє плече.

Вже годі проповідникам нещирим
Тягти до прірви наше майбуття.
Свою державну хату треба миром,
Громадою довести до пуття.

Козацький дух єднає нас, братове,
Стожильність нам дає мета п'янка:
Змуруємо гуртом оселю нову!
Вставаймо!
Почалася толока!

...І ПІДІЙТИ ДО ВІВТАРЯ СВОБОДИ

Ми хочемо жити у вільній, демократичній державі. Нас лякають «превентивним ядерним ударом», хочуть відрізати від Чорного моря, манять нафтою і газом, замовчують у засобах масової інформації, оббріхують перед зарубіжною спільнотою, — і все те для того, щоб якось затягти в новий союз, у нове ярмо із старими сталінськими колючками. Декому наша Вітчизна вбачається «подбрюшьем» російської новоімперії, невиглаголи, говорячи про Україну, нічтоже сумняшеся, вигукують: «Товарищи! В чем дело? Ведь была же Киевская Русь!», особливо натискуючи на Русь, а ще дехто хоче поділити нас на «новоросов», «бандеровцев», «одеситов», «крымчан», «донбассовцев». І все це для того, щоб навішати легковірним локшині на вуха і переконати, що нам лише одна дорога — назад, «под сень справедливого двуглавого орла». Найчастіше кричать, що Україна, мовляв, сама не виживе, загине, піде старцювати по Європах і Америках... Але тоді постає логічне запитання: «Товарищи-господа! Якщо вже вона така бідолашна, що навіть не спроможна сама виготовити конденсатори до радіоприймача, то чому ви за неї так міцно вчепилися?!

Ми завжди з глибокою повагою ставилися до Росії, до російського народу. Більше того, ми вважаємо, що цей народ не менше зазнав лиха від тоталітаризму та імперіалізму, ніж український. Але нас завжди дивували метаморфози багатьох російських демократів. Доки вони борються за владу, доти й визнають право українців на самовизначення. Як тільки ту владу здобудуть, про таке право й слухати не хочуть. На наших очах такі метаморфози відбулися з Дмитром Лихачовим, Олександром Солженіциним, Гаврилом Поповим, Миколою Травкіним, Станіславом Говорухіним та іншими. Невже ці люди не розуміють, що вільна і щаслива Росія можлива лише тоді, коли всі її сусіди будуть такими ж?

Дивні метаморфози трапляються і з деякими нашими землячками. За останні дватри роки окремі з них побували майже в усіх рухах і партіях, носилися на мітингах із усякими прапорами, а тепер ратують за «единую и неделимую» з таким же запалом, як і Жириновський.

Найцікавіший феномен — це те, що майже всі «метаморфозіянти» признаються: «У меня мать — украинка». Про своє напівукраїнське (якщо не зовсім українське) походження нарешті сказав і М. Горбачов. Неясно також, чому вони, побувавши в карцерах ГУЛАГу і форосському полоні, проповідують щодо України фактично те саме, що й колишні тюремні наглядачі та гекачепісти.

Неоціненну послугу зробили вони тим же таки наглядачам, коли заговорили про перекід кордонів між суверенними республіками, коли заходилися «вояжировать» по місцях компактного проживання своїх одноплемінників, підбурювати їх на «неповиновение местным националистам» і по-парубоцьки хвацько вигукувати: «Ребята, мы вас в беде не бросим!». А що якби й українські «демократи» подалися на Далекий Схід, Дон, Кубань, у Казахстан, Башкирію, Курщину, Бєлгородщину, Брестську область і почали там серед своїх земляків кричати: «Хлопці, ми вас у біді не залишимо!». Вірю, що на таку провокацію наша демократія не піде. Ми хочемо жити в мирі й злагоді з усіма народами. Росіян, білорусів, євреїв, болгар, німців, греків, поляків, які мешкають в Україні, ми вважаємо своїми співвітчизниками і не збираємося їх утискувати. Всяка шовіністична зверхність нам противна, ми рішуче засуджуємо тих, хто роздмухує ворожнечу між народами. Дякувати Богові, у нас немає ні дикої русофобії, ні чорносотенного антисемітизму.

Найважливіше тепер — переконати всіх наших співгромадян у тому, що повернення до імперії для України рівнозначне остаточній загибелі її самобутності і її економіки. Раз треба опитувати народ, щоб, скажімо, Франція визнала гідною людською становища таку ж саму за чисельністю націю, як і вона, — то треба.

Віктор ЧАБАНЕНКО,
доктор філологічних наук, професор Запорізького держуніверситету.

ОБИРАЄМО ВОЛЮ

ПРО ОБ'ЄКТИВНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА ІСТОРИЧНУ ПЕРСПЕКТИВУ ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

1 грудня 1991 року відбудеться акт надзвичайної історичної ваги. Народ України має зробити свій вибір — підтвердити Акт проголошення незалежності України. На політичній карті з'явиться демократична правова держава, ім'я якої — Україна.

Таке впевнене твердження грунтується на тому, що звернення Верховної Ради України з цього приводу до народу є проявом великої поваги до його волі, яка у ході референдуму засвідчить всьому світовому товариству, що одвічне прагнення українського народу до свободи, державної самостійності і незалежності є твердим і незворотнім, що п'ятдесятидвохмільйонний народ України не тільки прагне, але і стане господарем на своїй землі, здолавши всі перепони на цьому волелюбному шляху.

А долати є що і тепер. Адже чим ближче день референдуму, тим міцнішає антиукраїнська кампанія проімперських сил, спрямованих проти незалежності України.

Поширюється, наприклад, твердження про те, що Україна ніколи не мала своєї незалежності і тому історично може існувати лише в єдиній державі із «старшим братом», яка буцім-то бере початок ще у надрах Київської Русі. Ця принизлива концепція української неповноцінності, що штучно підтримується імперським центром, є хибною, антинауковою. Народ України є однією з великих європейських націй. Він протягом кількох тисячоліть живе на своїй історичній землі і принаймні понад 800 років мав свою державність у різних формах і завжди боровся за її відродження. Київська Русь — це, перш за все, Україна, а не Московське князівство, що виникло значно пізніше,— була однією з наймогутніших і найцивілізованіших держав світу, яка уславилася помислами і діями князів Володимира Великого, Ярослава Мудрого, Володимира Мономаха. Згодом втілення державницької ідеї українського народу стала Галицько-Волинська держава, а після — Запорозька Січ.

У середині XVII століття внаслідок національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького Україна знову виборола незалежність і вибудувала найдемократичнішу на той час державу, створила першу в світі демократичну конституцію, уклала політичні, воєнні угоди з іншими державами, впевнено стала на шлях товарного виробництва.

Проте воєнно-політичний союз з Московською державою на умовах Переяславського договору 1654 р. був пізніше розтоптаний царським урядом, який знищенням у 1775 р. Запорозької Січі остаточно ліквідував гетьмансько-козацьку державу. Волею московських царів Україна політично і економічно була інтегрована в імперію на правах колонії і зазнала тотальної русифікації. З 1720 р. було заборонено книгодрукування українською мовою, а з 1753 р. — викладання українською мовою. З 1769 р. у населення вилучаються українські букварі. У 1863 р. видано українофобський Валуєвський циркуляр, з 1895 р. заборонено українську книгу для дітей, в 1908 р. вийшов Указ Сенату про «шкідливість» української культури.

В 1917—1918 рр. в умовах краху Австро-Угорської і Російської імперій український народ знов став на шлях свого державного відродження і об'єднання (УНР, ЗУНР). Однак воєнна інтервенція Радянської Росії перекреслила світлі сподівання народу України. Суцільна більшовизація України призвела до її втягнення в неоімперську структуру — Союз Радянських Соціалістичних Республік — замасковану Союзним договором 1922 року.

Союз РСР, попри його назву, виник і практично весь час існував як високоцентралізована, тоталітарна і авторитарна структура, принципово несумісна з засадами демократії, вільного і повноцінного розвитку індивідів та націй. Ідеологічною основою Союзу РСР були химерні і в самій своїй суті хибні, антисторичні ідеї перемоги всесвітньої пролетарської революції, ліквідації всіх форм власності, крім однієї державної, знищення соціальних груп (класів) суспільства, панування в суспільстві лише однієї ідеології та однієї партії, злиття всіх націй в одну і створення радянської людини нового типу, без історичної пам'яті, національної свідомості, національних традицій, мови і культури. Ці ідеї заперечували загальнолюдські демократичні цінності і суперечили фундаментальним основоположним принципам побудови всесвіту, а саме: принципу необхідної багатоманітності форм життя природи і суспільства, принципу вільного розвитку і конкуренції цих форм.

Під гаслами ліквідації приватної власності і знищення експлуататорських класів, боротьби проти «буржуазного націоналізму» і утвердження «пролетарського інтернаціоналізму» в Радянській імперії було організовано справжній геноцид українського народу за допомогою трьох штучних голодоморів 1921, 1933 та 1947 років і систематичного знищення української інтелігенції, проводилась цілеспрямована політика тотальної русифікації, заборони української національної церкви, викорчення історичної пам'яті народу, його національної самосвідомості, гідності та духовності. Внаслідок цього виникла і існує реальна небезпека зникнення української нації. Її чисельність в межах сучасних державних кордонів України наприкінці XX століття є приблизно такою ж, якою вона була на його початку.

Однак найстрашнішою для майбуття української нації, всіх без винятку національних груп та окремих громадян, включаючи росіян, є екологічна криза, вінцем якої стала чорнобильська катастрофа. Здійснюване імперським Центром бездумне і бездушне неконтрольоване розміщення в густонаселених регіонах України величезних і численних промислових об'єктів, включаючи атомні та хімічні, зруйнувало навколишнє середовище, зробило майже всю територію республіки зоною екологічного лиха і поставило під загрозу порушення генетичного коду всього народу України.

Екологічна криза в Україні є результатом загальної системної кризи колишнього Союзу РСР — економічної, політичної, соціальної, культурної.

Крах Союзу РСР не є випадковим. Він був зумовлений неспроможністю його централізованих тоталітарних структур забезпечити елементарні права людини, національних меншин і націй, гарантувати нормальний демократичний розвиток суспільства, створити матеріальний добробут для його членів. Світова практика підтверджує, що найоптимальнішою формою існування людського суспільства, функціонування в ньому демократичних інститутів є не імперія, а незалежна національна держава. В свій час внаслідок національно-визвольної боротьби всі імперії в світі зазнали розпаду на окремі держави. Не став винятком і Союз РСР.

Ось чому проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. є не витвір політиканів, екстремістів, націоналістів, а історична закономірність. Воно обумовлено віковічним природним прагненням українського народу до відновлення своєї незалежної державності.

Тільки незалежна Україна дасть можливість її народу стати господарем своєї долі, землі, надр та результатів своєї праці. Тільки незалежна Україна зможе повернути втрачену гідність своєму народові, його історію, культуру, національну свідомість, почуття господаря на своїй землі.

Тільки незалежна Україна дасть змогу утвердити демократичний спосіб життя, повернути використання наших багатющих ресурсів для добра кожної людини, всебічного розвитку її особистості.

Прихильники збереження Союзу РСР цілком серйозно вважають, що таке збереження немовби необхідне заради забезпечення статусу супердержави за Росією, яка, мовляв, покликана підтримувати відносну стабільність міжнародної системи та виконувати якусь глобальну місію, а Україна та інші республіки повинні зберегти ту чи іншу форму союзу держав навколо Росії, щоб замість старого Союзу РСР роль супердержави перебрала на себе Росія. Не більше і не менше.

Сьогодні велич держави вимірюється не кількістю зброї і навіть не розмірами території або чисельністю населення, а спроможністю забезпечити мир в суспільстві, створити умови для його нормального політичного, економічного, екологічного, соціального і культурного розвитку, гарантувати права та добробут людини. Будучи частиною чи васалом супердержави, Україна ніколи не зможе досягти згаданих благородних цілей.

Противники незалежної України, граючи на національних почуттях росіян, цинічно і відверто твердять, що «збереження союзної державності відповідає докорінним інтересам російського народу». Постає питання, а як же бути з докорінними інтересами українського народу? Очевидно ними, як і раніше, можна просто знехтувати заради інтересів «старшого брата». Але й справжні інтереси росіян — не імперія.

Інше поширене твердження, спрямоване проти незалежності України, полягає в тому, що вона економічно не зможе існувати самостійно. Відомо, що багато десятиліть практично весь Радянський Союз жив донецьким вугіллям і криворізьким металом, нікопольським марганцем і запорізьким титаном, дашавським газом і прикарпатською нафтою. Україна давала державі мільярди пудів хліба і її вважали «всесоюзною житницею». Сьогодні ресурси республіки значно зменшились, але ж не настільки, щоб вона не могла існувати самостійно. На території України є більше покладів корисних копалин, ніж у будь-якій іншій європейській країні. Сьогодні Україна виробляє 25 відсотків загального сукупного продукту колишнього СРСР, віддаючи щорічно близько 130 млрд. крб. до союзного бюджету, одержуючи на свої потреби трохи більше 20 млрд. крб. Підраховано, що із 64 видів продукції, які СРСР експортував, 46 вироблялося в Україні; підраховано також, що все те, що вивозилося з України на світові ринки, може складати за нинішніми цінами 30—34 млрд. доларів на рік. Однак до державного бюджету України валютні кошти практично не надходили.

Сьогодні стало відомим, що в Союзних відомствах існували таємні мільярдні рахунки, які неконтрольовано витрачалися на невідомо які цілі. Скоріше всього на підтримку тоталітарних прорадянських режимів і зарубіжних комуністичних партій та на збагачення найвищих ешелонів партійно-державної еліти.

Сьогодні Україну майже насильно закликають до солідарної відповідальності за борги колишнього Союзу. У той же час вона не може добитися вірогідної інформації про свою частину боргу і про активи Союзу. Отже, тільки досягнення Україною політичної незалежності дасть їй можливість бути господарем у власному домі і використовувати свій економічний потенціал на благо народу України. Сенс політичної незалежності полягає не в тому, щоб самоізолюватися, а в тому, щоб самостійно розпоряджатися своїми природними ресурсами і встановити зі всіма державами, в тому числі і з республіками колишнього Союзу РСР, рівноправні і взаємовигідні економічні відносини.

Проголошення незалежності України матиме й велике соціальне значення. Адже тільки маючи свою власну демократичну, політичну й економічну систему, постійно її вдосконалюючи, можна створити гарантії для всебічного розвитку особи, задовольнити всі її потреби й інтереси. На території України проживає більш як 110 національностей, серед яких росіяни, євреї, білоруси, молдовани, поляки, болгари, угорці, кримські татари, румуни, греки та інші. Разом з українцями вони складають п'ятдесятидвохмільйонний народ України. Тільки незалежна Україна може гарантувати всім їм політичні, громадянські, економічні і соціальні права, повну свободу розвитку всіх національних мов і культур.

Ми впевнені, що народ України зробить свій вибір 1 грудня і скаже незалежній Україні «Так».

ВАСИЛЕНКО В. А., доктор юридичних наук, професор Українського інституту міжнародних відносин;
КОЗЮБРА М. І., доктор юридичних наук, професор, завідуючий кафедрою Київського державного університету;
МАРТИНЕНКО П. Ф., кандидат юридичних наук, заступник директора Українського інституту міжнародних відносин;
МАЦЮК А. Р., доктор юридичних наук, професор, керівник групи наукових консультантів Верховної Ради України;
ТИХОНОВА Є. А., доктор юридичних наук, професор Київського державного університету;
ЮЗЬКОВ Л. П., доктор юридичних наук, професор Київського державного університету.

ЗВЕРНЕННЯ

Минув місяць моєї участі в суперництві з іншими кандидатами на пост Президента України. Ділові, зацікавлені розмови, гострі диспути з виборцями п'ятнадцяти областей дали можливість краще відчути настрої більшості людей, узагальнити ситуацію, зробити певні висновки.

Аналізуючи стан справ в Україні, реально оцінюючи шанси кожного з кандидатів у Президенти, я дійшов висновку, що мої погляди, задуми і наміри найбільше збігаються з програмою Голови Верховної Ради України Л. Кравчука, за кандидатуру якого, як свідчить опитування, сьогодні готові віддати свої голоси більшість виборців. Єдність людей у цьому є закономірною. Під головуванням Л. Кравчука Верховна Рада узаконила крутий історичний поворот до суверенітету України. З його іменем пов'язується баланс суспільної рівноваги. Він уже тепер визнаний у нас і за кордоном як політичний діяч.

Глибоко все зваживши, вислухавши доводи Леоніда Макаровича, проголосую за нього і я, а свою кандидатуру на відповідальний пост Президента знімаю. Закликаю і вас, добрі люди, які довіряли мені свої надії, особливо працівники сільського господарства, зрозуміти і підтримати це моє рішення.

Від щирого серця дякую всім, хто висував і підтримував мою кандидатуру, хто з розумінням ситуації та надією на благополуччя віддасть свій голос за Л. Кравчука.

О. ТКАЧЕНКО,
державний міністр — міністр сільського господарства України.

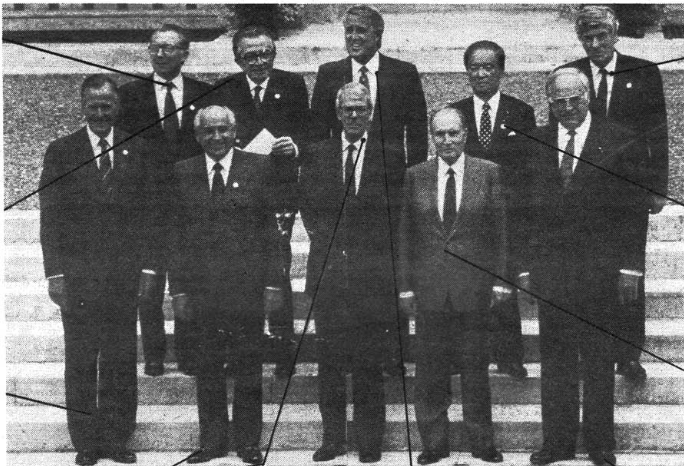
Незвичайні портрети

СУБОТНІЙ ВИПУСК

У КОГО КРАВАТКА ДОВША,

АБО ДЕЩО З ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ ПОЛІТИЧНИХ ДІЯЧІВ

На недавній нараді в Лондоні зібралися керівники найрозвинутіших держав світу для обговорення найважливіших політичних питань. А от кореспонденти німецького журналу «Бунте» вирішили висвітлити не загальнополітичний аспект цього заходу, а розповісти, на що живуть та у що вдягаються ті, хто стоїть біля керма влади.

Голові європейського парламенту Жаку Делору — 66 років. Під час зустрічі він носив офіційний значок, інакше жоден з охоронців не впізнав би його. Місячний заробіток — 29 тисяч німецьких марок, ще три тисячі він одержує від Європарламенту. Носить черевики фірми «Джордан» за 300 марок.

72-річний Джуліо Андреотті, голова італійської ради міністрів, одягнутий у чудовий костюм фірми «Кашмір фон Літріццо» вартістю 3300 марок, який добре приховує його сутулість. Щомісячний оклад у 72 тисячі марок дозволяє Андреотті носити найдорожчі черевики фірми «Гатто» за 1400 марок. Звертається до всіх учасників зустрічі на «Ви».

Типовий американець Джордж Буш, на відміну від Коля, Міттерана, Мейджора та Малруні, із задоволенням носив значок лондонської зустрічі, в той час як деякі його колеги вважали це за «міщанство». 67-річний американський президент заробляє 30 тисяч марок, але це зашкодило йому купити підтяжки і тому він має трохи неохайний вигляд. З Колем він на «ти», а з Горбачовим — на «Ви».

Михайла Горбачова одягає радянський модельєр Зайцев. Сьогодні він у блакитно-сірому костюмі і коричневих черевиках із золотою кнопкою фабрики «Червоний Жовтень» (такий ансамбль трохи шокує). У свої 60 років він заробляє 4000 карбованців, або 150 марок.

Британський прем'єр Джон Мейджор усіх, крім Горбачова та Кайфу, називає на «ти». Йому 48 років. Заробляє 12400 марок, але комір його сорочки має вигляд, як після верхової їзди під зливою. Піджак на ньому коштує три тисячі марок, але трохи довший, ніж треба.

Білий комірець смугастої сорочки надає Брайану Малруні вигляду біржового службовця. Канадський прем'єр витрачає 30 відсотків свого заробітку, який становить 19 тисяч марок, на одяг. Його черевики коштують 600 марок. Популярність завойовує своєю усмішкою. Йому 51 рік.

Гельмута Коля називають «усміхненим велетнем». 61-річний канцлер ФРН, мабуть, забув почистити свої черевики, які коштують 500 марок. Це не заважає йому звертатися до всіх на ім'я, але на «ви». Оклад 30 тисяч марок.

Прем'єр Нідерландів Рудольф Любберс прийшов на зустріч з обличчям, яке дуже нагадувало його м'яту сорочку. Заробляє він небагато — 12 500 марок, але має у свої 52 роки 25 мільйонів власного капіталу.

Японський прем'єр Тосікі Кайфу вигідно відрізняється від своїх колег, бо має носовичок у верхній кишені піджака. Подейкують, що Кайфу завидющий і тому, мабуть, його краватка надто довга. Його ввічливість дозволяє йому називати всіх колег тільки на «Ви». Місячний заробіток — 26 тисяч марок.

Костюм фірми «Чіфонеллі» і черевики «Вестон» носить 74-річний французький президент Франсуа Міттеран. Це, напевне, тому, що він заробляє найбільше за всіх — 140 тисяч марок. «Старий мудрець» придбав собі сорочку на кілька розмірів більшу, ніж треба, про що свідчать її довгі манжети та широкий комірець. Він — єдиний із членів зустрічі, хто приїхав без дружини.

Фото з журналу «Бунте» (ФРН).

Експрес-новини

Президент Хорватії Туджман заявив про готовність його республіки розмістити миротворчі сили ООН у зоні бойових дій на території Хорватії.

Учора в Празі для обговорення ситуації в Югославії відбулося засідання комітету з проблем кризових ситуацій при Нараді з питань безпеки і співробітництва в Європі. Засідання скликав міністр закордонних справ ФРН Геншер, який очолює комітет.

* * *

Президент Польщі Валенса зустрівся вчора з керівниками парламентських партій для обговорення можливостей виходу з кризи, в якій опинилися переговори щодо призначення нового глави польського уряду. Валенса перешкоджає призначенню на цю посаду Ольшевського, якого підтримує право-центристська коаліція з п'яти партій, і пропонує кандидатуру нинішнього прем'єра Білецького.

* * *

Офіційні представники Ізраїлю повідомили, що існує можливість компромісу щодо дати відновлення переговорів з проблем Близького Сходу у Вашингтоні. Зокрема, міністр закордонних справ країни Леві заявив, що діалог із США сприятиме вирішенню цього суперечливого питання.

* * *

Спеціальний Синод, представлений єпископами із західноі східноєвропейських країн, розпочав у Ватикані робочі засідання. Вони відкрилися месою, під час якої Папа Римський Іоан Павло II закликав єпископів відновлювати християнські корені в Європі після падіння комунізму.

Зі світу — по факту

● В Австралії щойно завершився міжнародний турнір з боксу. Здавалося б, велике спортивне свято. Аж ні. Проти нього, а також проти боксу як виду спорту виступила Медична асоціація Австралії. І навіть президент асоціації боксерів-любителів під час «двосторонньої» зустрічі не зміг переконати лікарів, що спеціальні захисні шоломи, «м'які» рукавички та п'ятисантиметрові мати (ними вислано ринг, щоб уникнути травми голови під час падіння) дають можливість спортсменам зберегти здоров'я.

● Усі пам'ятають, як під час війни у Перській затоці американці рекламували зенітні комплекси «Петріот», які нібито знищили майже всі іракські «Скади», що летіли до Ізраїлю. Але недавно ізраїльські вчені та військові провели новий аналіз і з'ясувалось, що насправді кількість знищених боєголовок коливається від нуля до 20 відсотків.

● Кіпрські футбольні магнати мали один невеличкий гріх — дуже полюбляли проводити «договірні» матчі. На боротьбу з такою практикою виступила футбольна федерація і ввела нову систему підрахунку очків: команда, яка виграла, одержуватиме відтепер три очки, та, що програла, — нуль. Нічия оцінюється одним очком. Є сподівання на ефективність нової системи.

● До африканського порту Дар-ес-Салам прибув вантаж вагою 5,5 тонни. Митники глянули на коробки з порошком і запитали власника: «Що це?». «Вітамінна кормова добавка», — відповів той і тут же одержав необхідні для подальшого перевезення документи. Все б гаразд, але... це були не «вітаміни», а наркотики, що лише через кілька тижнів з'ясувала поліція.

● Останнім часом Олімпійський стадіон у Монреалі все частіше називають «інженерним фіаско» або «нещасливим монстром». У сьомий раз бурею з нього зірвало величезний клапоть даху завдовжки кілька десятків метрів. Пізніше на прохід між рядами впала 55-тонна бетонна балка. На щастя, в цей час людей там не було. А зовсім недавно інженери-експерти дізналися, що бетонні ребра, які підтримують всю конструкцію, швидко руйнуються. В деяких з них є шпарини завбільшки з метр і більше.

● Згідно з останніми дослідженнями американських медиків, 30 відсотків жінок палили під час вагітності, незважаючи на загрозу передчасних пологів чи смерті немовляти. Що ж сталося з антинікотиновою пропагандою в Америці?

● За даними опитування японських дітей, проведеного однією страховою компанією, для повного щастя їм не вистачає... грошей. Більш як половина опитаних школярів заявила, що хотіла б мати їх дуже багато, але витрачати не на морозиво і розваги, а на купівлю власного будинку й одягу (відповідно 17 і 14 відсотків). Середня сума накопичень японських підлітків за рік дорівнює 680 доларам.

Інформ-шоу

НЕ ТРЕБА МАСЛА — ДАЙТЕ СИРУ!

У Фінляндії ввели спеціальний штраф. Платитимуть його ті фермери, чиї корови... дають надто жирне молоко. Справа в тому, що на цей показник існує обмеження. Бо з жирного молока найкраще виробляти масло, перевиробництво якого в країні спостерігається вже давно. Продати ж його на перенасичених європейських ринках практично неможливо. Єдиний молочний товар Фінляндії, що користується широким попитом в Європі, це сир. А найкращу «сировину» для нього «виготовляють» бурьонки тільки місцевих порід, а не відомих селекційних, під час виведення яких орієнтувалися саме на інтенсивність виробництва і жирність молока. Фінські корови зберегли «сирний» ген. От і задумуються вчені та практики: чи не слід, крім уже згаданого штрафу, ввести ще й премію тим фермерам, які розводитимуть «рогатих годувальниць» лише місцевих, «сирних» порід?

ПИВО ПИВ, А НЕ ПЛАТИВ

Американці дуже пишаються своєю парламентською системою. Проте час від часу з'ясовується, що далеко не всі обранці народу, які займають крісла конгресменів і сенаторів, поводяться відповідно до свого статусу. Черговий скандал розгорівся після того, як палата представників вирішила закрити спеціальний банк, що обслуговував конгрес. Бо ця фінансова установа була просто змушена сама оплатити вісім тисяч чеків, виписаних конгресменами, які не мали там своїх рахунків. Більш як 500 таких чеків були на суму щонайменше 1000 доларів. До того ж іще 300 тисяч доларів парламентарії заборгували ресторану при палаті представників, підписавши відповідні рахунки, але «забувши» їх потім оплатити.

Отже, пролунали голоси на підтримку ідеї опублікувати імена фінансових порушників. На що дехто з законодавців відразу ж відповів, що нічого скандального в цій справі немає. Так, мовляв, дрібничка. Але що на це скажуть мільйони виборців?

Посміхніться

У ресторані швидкого обслуговування:
— Вам сік чи суп!

Мал. з газети «Дейлі Миррор» (Великобританія).

Сторінку підготував Олексій ЄВСЄКОВ.

«ПОЧІМ НА РИНКУ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ?»

За незалежність платять: народженням, життям, здоров'ям, достатком. Кандидат у Президенти України В'ячеслав Чорновіл поклав на олтар незалежності батьківщини свою левову частку. Зробив це для того, щоб Україна-мати гордо несла своє ім'я в сім'ї цивілізованих європейських народів, а не шкандибала із непосильною ношею, як оці бабусі. Вони ж простують на базар, аби щось продати чи купити. Одне слово — вижити. А виживати дедалі важче, бо ж ідемо до ринку, а він, кажуть, жорстокий і для простого люду, і для Президентів. Отож, коли старенькі почули, що В'ячеслав Чорновіл, якщо його оберуть Президентом України, ліквідує пенсії, вони не на жарт захвилювалися. У Галичині в таку нісенітницю ніхто не повірив, бо тут за ініціативою обласної Ради підняли рівень пенсійного забезпечення для місцевих жителів, а у східних регіонах «підпільний Кіндрат» та його команда попрацювала старим випробуваним методом, дехто з виборців завагався. Під час зустрічей із кандидатом у Президенти звучали прискіпливі запитання, та найпершим аргументом за Чорновола як за майбутнього Президента, мабуть, є його власне життя — від юних літ дотепер. В'ячеслав Чорновіл вважає, що найкоротша дорога — пряма. Дорога на Голгофу до друзів і опонентів (навіть тоді, коли вони міняються ролями), до визнання і Президентського крісла...

Оксана АПУНЕВИЧ.

Фото
Ігоря СЕНКАЛЬСЬКОГО,
Аркадія СЛАВУЦЬКОГО,
Сергія КОШЕВАРОВА.

ЧИ БУДЕ БАТЬКО-КИЇВ ЛІПШИМ МАТІНКИ-МОСКВИ?

Подейкують, що уповільненість у думках і діях — то наша національна риса. Неправда. А якщо правда, то не про всіх. Тридцятисемирічний професор Львівського державного університету імені І. Франка Віктор Пинзеник усе робить швидко, випереджаючи час. Він рано написав докторську дисертацію, рано став директором вельми престижного й популярного у Львові Інституту менеджменту, швидко зорієнтувався у непростій економічній і політичній ситуації сьогодення, а відтак обрав відповідну «лінію» діяльності. Не довго роздумуючи, він відмовився від посади міністра фінансів України, вважаючи, що більше може зробити як радник уряду України. Він швидко завойовував повагу найрізноманітніших аудиторій, в яких доводиться виступати.

Завтра по Радянському виборчому округу № 262 міста Львова відбудуться вибори депутата Верховної Ради України. Серед інших кандидатів Віктор Пинзеник відрізняється передусім тим, що за ним не стоїть жодна партія чи громадська організація. Та за нього як кандидата «голосує» ідея виживання і здоровий глузд. А це вже багато...

— Вікторе Михайловичу, я вже мала нагоду пересвідчитись, що ви у будь-яких аудиторіях займаєтесь «шокотерапією»: то пропонуєте узаконити тіньову економіку й спекуляцію, то заперечуєте ідею соціальної справедливості як щось ефемерне й неіснуюче. Тим часом «правила хорошого тону» велять кокетувати з потенційними виборцями...

— Моя кандидатська програма відрізняється від інших передусім тим, що я не обіцяю забезпечити чистоту в місті, нагодувати стариків, допомогти соціально обділеним. Ви, напевно, звернули увагу, як депутати Верховної Ради бігають із листами до членів уряду: щось підписують, просять, «вибивають». Коли мене запитали під час виступу на «Львівсільмаші», чи я допомагатиму підприємству, я відповів: «Ні». Бо це самообман — безконечно перетягувати діряве рядно з ніг на голову і з голови на ноги.

Після розриву з Москвою посланці підприємств і установ почали їздити до Києва. А уряд розводить руками, бо не має тих зв'язків, що були. Та я боюся, що він врешті опанує їх і тоді повернеться той же економічний устрій, але з центром у Києві. І батько-Київ буде анітрохи не ліпшим від Москви-матінки. А я кажу господарникам: чи поїдете ви до Києва по метал чи кінескопи, маючи долари? Ні. Бо з доларами ви завжди знайдете собі партнера. Ми можемо створити в республіці таку ситуацію, хоч це будуть не долари, а інша вільно товарноконвертована грошова одиниця.

— А як бути із товарним забезпеченням цієї «валюти»?

— Товарна маса є, і навіть затоварення, якщо нарешті вважати товаром те, що в цивілізованому світі є ним уже сотні років. Це державне майно, вартість якого становить сотні мільярдів карбованців. Нині першочергове завдання влади — створити умови для нормальної підприємницької діяльності або принаймні не заважати. Згадайте міжнародні виставки у Львові. Рядовим споживачам краще не ходити на них, щоб не запаморочилось у голові. А ці товари давно могли б бути у наших магазинах. За однієї умови: влада не повинна втручатися в цей бізнес. Поляк хоче продавати за карбованці свої товари, а його допитують, що він збирається з ними робити? Та це його справа, нехай він собі сушить голову...

— Нам прищепили класову ненависть до спекуляції і спекулянтів. А слова «гендляр», «торгаш» стали лайливими...

— Комуністичні ідеологія, психологія (будемо бідними, але рівними) поки що є дуже сильними, а новостворені партії — надто слабкими й дрібними. У цій ситуації прокомуністична партія може здолати їх, і тоді... все повернеться на круги своя. Ось невеличкий тест для депутатського корпусу. Хто за ринок? Всі тиснуть кнопки «за». А хто виправдовує спекуляцію? Більшість, я впевнений, проголосують проти. А отже ці люди не мають ринкового мислення. Бо в умовах ринкової економіки спекулюють всі і саме тому спекуляції тут немає.

Пропонуючи і впроваджуючи приватизацію, я застерігаю підприємців від новітньої зрівнялівки. Нині ми не можемо зробити власниками геть усіх. Коли державна власність стане персоніфікованою колективною, ми повторимо в мініатюрі ту ж систему, яка була. Ті, що володітимуть однією десятитисячною часткою власності підприємства чи фірми, не зможуть впливати на реальне її використання. Це мають зробити особи, які володіють контрольним пакетом акцій. Бажаючи одержати максимальні дивіденди, вони водночас захищатимуть і рятуватимуть тих, хто має дрібніші частки власності.

— Отже, суть вашої кандидатської програми — це...

— Першочергові, пріоритетні заходи щодо приватизації і впровадження національної валюти. Робота вже проводиться, але надто повільно, бо в парламенті дуже бракує спеціалістів. Часу вже немає, дорога кожна хвилина. Може статися так, що народ, змордований економічною нестабільністю, сам попросить диктатора, який гарантував би рабам щоденний кусень хліба і юшку. Настав час, коли всі питання, окрім «гарячих», мають відступити на другий план. І парламент, і уряд мають негайно зосередитися на економіці.

— Виходить, що народна мудрість «сім раз відміряй...» уже не актуальна? Можливо, пересторога і обережність місцевих органів влади у питаннях приватизації виправдані тим, що відповідного закону ще немає. За таких обставин одне підприємство приватизується в один спосіб, друге — інакше, а врешті уряд візьме на озброєння третій варіант.

— Так, закону немає, але ж заборони також немає. Навіщо ж ми проголошуємо гасла правової держави і не користуємося ними? Адже закон не має зворотної сили. Хоча в нашій унікальній державі, де інструкція виконкому може мати більшу силу, аніж закон і здоровий глузд, годі дивуватися з чогось. І все-таки приватизація рухається. ВО «Львівхімфарм» оголосило продаж акцій, і бажаючих дуже багато. Люди вкладають кошти у незвичайний для них товар, і цей процес уже необоротний. Давайте приватизуємо 20—30 підприємств різними способами, відберемо кращі варіанти, врахуємо помилки. На всіх заводах, які ми приватизували, були свої особливості, відмінності. До речі, львів'янам пропонують нині ярмо, хоча й приховане: передати будівлі, споруди на баланс облвиконкому, а викуповувати тільки обігові засоби, машини, обладнання. Не погоджуйтеся на це, люди! Бо хтозна, чи не запропонують вам завтра йти зі своїм майном на всі чотири сторони.

— У зв'язку із радикальними реформами Єльцина населення почало панікувати. Люди знімають з полиць усе, що можна. Останніми днями я не могла знайти у магазинах господарського мила. Що чекає на нас? Чи є підстави для страху?

— Якщо Росія видрукує свої гроші раніше (а вона на відміну від України має можливості це зробити, бо є відповідні заводи), нам важко буде захистити свій ринок. Бо не виключено, що величезна маса старих, необміняних з різних причин грошей з Росії перекочує в Україну, а відтак поглине і врешті паралізує наш споживчий ринок. Якщо Єльцин піде на підвищення цін, нам доведеться задля самозахисту зробити те ж саме або захищати частину ринку купонами тривалого користування, які вже друкуються. По суті, це тимчасові гроші. Поки що технічно неможливо надрукувати величезну кількість необхідних купюр. Кожна незалежна держава має право обирати свій шлях, поки що ми дуже залежні і не можемо говорити мовою диктату й ультиматуму, приймати ті рішення, які зашкодять іншим. Якщо Росія диктуватиме свої умови, це обернеться проти неї. Так само буде і в Україні, якщо вона піде на диктат.

— І все-таки нове мислення попри всі бар'єри зароджується й утверджується. Свідченням цього є ваша зростаюча популярність, хоча ви ніяк не бажаєте послуговуватися прийомами популізму.

Щиро бажаю вам успіхів.

Розмову вела Оксана ТЕЛЕНЧІ, власний кореспондент «Голосу України».

Львів.

КОНФЕДЕРАЦІЯ МАЄ РАЦІЮ

У Києві відбулася перша рада Української конфедерації підприємців — нещодавно створеної організації, мета якої полягає в координації дій підприємців для успішного переходу України до ринкових відносин та залучення широких кіл населення до підприємницької діяльності.

Цікаво, що ця суто економічна організація виникла не на порожньому місці, як це у нас часто трапляється. Її засновниками стали Спілка орендарів і підприємців України, Спілка малих підприємств, Асоціація фермерів та селянських господарств, Спілка кооператорів та підприємців, Біржова спілка, акціонерне товариство «ІНКОМАК», Спілка юристів та асоціація «Український клуб ділової преси», тобто фірми, добре відомі та визнані в діловому світі нашої держави.

Як повідомив журналістам Володимир Головач, виконавчий директор Конфедерації, головним завданням УКП на сьогодні є забезпечення представництва спільних інтересів підприємців в органах державної влади та управління України, в іноземних державах і міжнародних організаціях. Крім того, організація сприятиме додержанню законності та профілактиці правопорушень у підприємницькому секторі, а також широкому інформуванню громадськості про підприємництво. Для реалізації цих планів УКП вже створює системи правового захисту та інформаційного забезпечення підприємництва, здійснює навчальну та просвітню діяльність, аналізує чинне законодавство та готує пропозиції щодо його вдосконалення, добивається одержання права видачі ліцензій на експорт продукції своїх членів.

На думку першого віце-президента Спілки орендарів і підприємців України Віктора Хмільовського, треба негайно спрямувати зусилля Конфедерації на об'єднання всіх економічних організацій країни, припинити навішування ярликів та зайнятися створенням постійно діючого органу організації — виконавчої дирекції, яка б займалась обслуговуванням фірм, що входять до УКП.

Щодо структури Конфедерації, то за її основу взято схожі за функціями структури країн Західної Європи.

Андрій БОЄЧКО, спеціальний кореспондент «Голосу України».

Київ.

В ОКРЕМО ВЗЯТОМУ РАЙОНІ...

Поки більшість колективів українських аграріїв лише приціляються, як би цевстановити взаємовигідні зв'язки із зарубіжними підприємцями, в агрокомбінаті «Дністровський» Одеської області вже кілька років успішно діє зовнішньоекономічне підприємство «Бессарабія економсервіс». Ось що розповідає його директор Євген Хмельницький:

— Своїх перших зарубіжних партнерів ми знайшли в Югославії. З їх допомогою налагодили на полях агрокомбінату (а це, вважайте, майже весь Білгород-Дністровський район) виробництво сої та кукурудзи за найсучаснішими технологіями. Програма «Соя-протеїн», у здійсненні якої бере активну участь більшість господарств, дала змогу істотно поліпшити справи у тваринництві.

Згодом домовились з італійцями про впровадження на наших полях їхньої технології виробництва ранніх овочів під плівкою, що саморозкладається. Першими цю справу освоїли овочівники колгоспу імені Кутузова. Із збільшенням виробництва городини постала проблема її вчасної та безвтратної переробки. І тут дійшли взаємної вигоди з італійцями. З допомогою фірми «Тіто Мандзіні і Комако» поблизу села Старокозачого лише за рік спорудили потужне підприємство по виробництву томатної пасти. Нинішньої осені видали першу продукцію.

Улітку на полях агрокомбінату вперше збирали врожай 14 комбайнів, придбаних у Німеччині. Німецькими комбайнами незабаром замінимо всі «Колоси», що надходили з Таганрога. Звідки кошти? По-перше, частину продукції вже реалізуємо зарубіжним фірмам. По-друге, вони ж надають кредити, за які розрахуємось пізніше.

Хочу поділитися й такою свіжою новиною: Білгород-Дністровський соковий завод почав розлив та упаковку високоякісних вин у яскраву картонну тару. А оснастити підприємство новою лінією дали змогу зв'язки, що їх налагодили з однією із французьких фірм.

Розповідь записав ОЛЕКСАНДР КАНДИБА, журналіст.

Білгород-Дністровський район Одеської області.

Мал. Сергія ФЕДЬКА.

«НА САМОТІ»? ПРОЖИВЕМО...

Двадцята частина Європи

Серед питань, які хвилюють громадськість напередодні референдуму 1 грудня, все частіше з'являються й ті, що пов'язані із господарською взаємодією незалежної України з державами світового співтовариства. Йдеться, насамперед, про те, чи в змозі Україна самостійно здійснювати ефективну зовнішньоекономічну політику, тобто забезпечувати свої геополітичні економічні інтереси незалежної суверенної держави, які для цього є об'єктивні матеріальні передумови і — головне,— які конкретні кроки треба зробити для реалізації суверенного вибору.

Досвід людства свідчить, що конкурентоспроможність країни у світогосподарських зв'язках, її пріоритети в міжнародному поділі праці забезпечуються за кількох найголовніших умов. По-перше, країна мусить мати досить розвинений економічний, науково-технічний та інтелектуальний потенціал. По-друге, органічний контакт із світовим ринковим господарством може забезпечити тільки сучасна ринкова внутрішня інфраструктура. По-третє, реалізація зовнішньоекономічної моделі має спиратися на ...льну державну стратегію і політику.

І наші, і зарубіжні оцінки та розрахунки показують, що в Україні є головна передумова для здійснення незалежної, спрямованої на забезпечення інтересів її народу, зовнішньоекономічної стратегії — ресурсний потенціал, надзвичайно вигідне географічне положення, сприятливий клімат тощо.

Навіть та обставина, що рівень економічного і науково-технічного розвитку України, на жаль, не відповідає аналогічним показникам у найбільш розвинутих державах, не може стати перешкодою (як залякують деякі опоненти) для розвитку взаємовигідного поділу праці з іншими країнами. Ще з часів А. Сміта і Д. Ріккардо незаперечно доведено, що основою міжнародного економічного співробітництва є так звані «порівняльні переваги», суть яких, у дещо спрощеному вигляді, полягає в тому, що країна експортує продукцію, виробництво якої обходиться їй найдешевше, а імпортує ту, виробництво якої коштує дорожче. На цій теоретичній концепції й досі будується структура зовнішньої торгівлі, кінцевою метою якої є збалансований, взаємовигідний обмін.

Таким чином, світогосподарська «філософія» спрямована не на якісь конкретні держави, а на відповідні товари і послуги, які є в обігу на світовому ринку. Скажімо, «традиційна» модель господарювання беззастережно зорієнтована на використання в Україні переважно сибірської нафти. Нова модель, спрямована, не в останню чергу, на гарантування національної економічної безпеки, виходячи з досвіду інших країн, відхиляє таку «моноджерельність», бо вона може стати засобом (і вже нині стає) політичного та економічного тиску.

З боку держави мають також здійснюватися істотні структурні зрушення в економіці, які здатні закріпити за Україною певні сегменти (ніші) світового ринку. Вже тепер високою конкурентоспроможністю характеризуються верстато- і літакобудування, надтверді матеріали, порошкова металургія, приладобудування, деякі види побутової техніки тощо. У подальшому поглибленні профілю експортної спеціалізації України пріоритетними мають стати експорт наукомісткої продукції і високих технологій (хай-тек): ноу-хау, ліцензії програм для ЕОМ тощо. Найважливіше завдання — подолання архаїчної сировинної спрямованості експорту. Саме тут приховуються резерви його економічної ефективності.

Ключовою ланкою зовнішньоекономічної інфраструктури є національна валюта, бо вона — не тільки національний символ, а й гарант єдності, спільності економічного простору, національної економічної ідентичності.

Введення власної вільно конвертованої в інші грошові одиниці національної валюти має спиратися на трьох «китів». По-перше, її економічну силу, стабільність і реальну вагу мають забезпечувати конкурентоспроможні на світових ринках товари і послуги, що користуються попитом і тягнуть за собою відповідний попит на національну валюту. По-друге, будь-яка конвертована валюта спирається також на страхові фонди так званих твердих товарів, і передусім золота, платини, алмазів, вільно конвертованих валют. По-третє, для підтримки власної грошової одиниці та її еластичного входження у світовий грошовий обіг на першому етапі є потреба в одержанні зовнішніх кредитів.

Виконання першої умови, як бачимо, цілком у руках держави, її виробників і підприємців, які при відповідному сприянні здатні в найстисліші строки створити сучасний потужний експортний потенціал.

Друга умова пов'язана з розподілом золото-валютних резервів колишнього Союзу РСР, визначенням частки зовнішньоекономічного боргу України і активів з подальшим самостійним вирішенням усіх світогосподарських проблем.

Забезпечення третьої умови є найбільш доцільним і виправданим через встановлення безпосередньої взаємодії з міжнародними валютно-фінансовими організаціями: із Світовим банком, Міжнародним валютним фондом, з Європейським банком реконструкції і розвитку.

Світовий досвід незаперечно свідчить, що для гармонійної взаємодії економіки України із сучасним міжнародним ринковим господарством у ній має бути створено адекватну ринкову інфраструктуру. Товарний і фінансовий ринки, ринки послуг і технологій, житла і робочої сили мають тісно взаємодіяти з аналогічними секторами світового ринку шляхом розбудови в Україні розгалуженої сітки комерційно-фінансових інституцій, товарних фондових бірж, посередницьких і консалтінгових фірм і служб, системи інформатики, зв'язку і реклами, зрештою, всієї виробничої і

соціальної інфраструктури.

Прийняття Верховною Радою Закону про зовнішньоекономічну діяльність створює передумови для концентрації зусиль і ресурсів в цьому напрямі.

Водночас було б величезною помилкою і величезним обманом народу малювати шлях до незалежності, у тому числі і в зовнішньоекономічній сфері, тільки рожевими фарбами.

По-перше, включення економіки незалежної України в систему світогосподарських зв'язків поряд з незаперечними перевагами, що з цього випливають, вимагає серйозної адаптації її структури, всього господарського механізму до надзвичайно високих вимог, які диктує світове ринкове господарство. А ці вимоги, як свідчать розрахунки, принаймні на порядок вищі, ніж нинішні «внутрішні». Разом з тим світова економіка вирізняється циклічним характером розвитку, що має зворотну дію на національне господарство окремих країн. Отже, включаючись у світогосподарські процеси, маємо враховувати їх «примхи» і створювати надійні амортизатори можливих несприятливих поворотів.

По-друге, надто невизначеними і непередбачуваними стають економічні відносини України з республіками колишнього Союзу РСР. Вони поступово, але неухильно набувають характеру зовнішніх економічних зв'язків, що ставить Україну в один ряд з тими європейськими державами, які мають розвинене, відкрите світові сучасне господарство. Але ж економічний Союз, до якого вона майже приєдналась, фіксує існуюче статус-кво і не викличе, принаймні найближчим часом, додаткової господарської енергії у наших підприємств. Тут даються взнаки наростання економічної хаотичності, нестабільності, дальше поглиблення кризи, розлад валютно-фінансової і кредитної систем тощо. Тому так звана «карбованцева зона», валюта якої катастрофічно падає і практично не має реальних шансів на вільну конвертацію, повинна розглядатись як тимчасове явище. Економічні зв'язки з республіками колишнього Союзу, особливо з Росією, неодмінно будуть розвиватись і поглиблюватись, але в іншій конфігурації та на принципово нових засадах і принципах.

Антон ФІЛІПЕНКО,
доктор економічних наук, професор, завідуючий кафедрою міжнародних економічних відносин Українського інституту міжнародних відносин.

РУКОСТИСКАННЯ ЧЕРЕЗ ОКЕАН

28 листопада в товаристві «Україна» відбулася зустріч І. Драча як голови ради товариства з представниками Українського конгресового комітету Америки (УККА).

Член Крайового виконавчого комітету УККА О. Бараник поінформував присутніх про підсумки зустрічі представників української діаспори з президентом США Дж. Бушем. Ця розмова відбулася цими днями. Під час зустрічі порушувалося питання щодо визнання України після 1 грудня, економічної допомоги та залучення України до Міжнародного валютного фонду.

Присутніх також було ознайомлено з заявою УККА в справі економічної допомоги незалежній Україні (від 23 листопада), в якій зокрема сказано: «Закликаємо населення України проголосувати 1 грудня на користь незалежності України, а українська спільнота в США докладе всіх старань, щоби забезпечити населенню незалежної України економічну допомогу у формі кредитів для розвитку новопоставленої незалежної Української держави».

Артем ПРОХОРЕНКО.

ЛИСТИ — ЯК МОСТИ...

Теперішній мешканець Нью-Йорка Микола Нінаткевич — виходець із села Великий Житин, що на Рівненщині, син колишнього тамтешнього священика отця Олексія, емігрував з України за часів німецької окупації. Не раз приїздив на Батьківщину, листується з колишніми друзями. Окремі місця з листів, які запропонував редакції рівненський медик Феодосій Карп'юк, будуть, мабуть, цікаві й для читачів «ГУ». Погляд, так би мовити, на наші проблеми з-за океану.

З листа від 29.VIII. 91 р.

«...Щодо нашого Президента, і його відвідин Києва. Наш погляд про його відвідини є критичний, бо він все далі висловлювався, підтримуючи Михайла, так, як би був його посланником...

...Що буде далі і чим все скінчиться? Одне видно, що пропадає комуна і заноситься знову на єдину і неподільну. Якого б кольору вона не була, то все одно старший брат хоче володіти. Висилаю вирізку з газети «Свобода».

Дослівний текст інформації (передрук автора публікації — С. М.):

НФДУ в Нью-Джерсі висловив негодування Дж. Бушеві

Норт Плейнфілд, Н. Дж.

Відділ Народного Фонду Допомоги Україні Центрального Нью-Джерсі звернувся листом з понад 200 підписами до президента Джорджа Буша, в якому підкреслюється в чемній формі, що слова його «ми не будемо підтримувати тих, хто веде самогубну національну боротьбу, базовану на етнічній ворожнечі і непорозуміннях», не мають місця в Україні і не відповідають правді.

Далі в листі говориться про те, що якщо президент наголошує, що демократія є найбільшою надією для людства, що українці також хочуть бути частиною цього майбутнього, а це може статися тільки тоді, коли Україна стане вільною і незалежною державою.

Підписані інформують президента ЗСА, що українські політичні провідники в Україні заявили: що вони будують плюралістичну, незалежну державу з рівними правами для всіх, незалежно від раси, релігії чи національності.

Листа підписав голова Дем'ян Геча та інші члени Управи.

З листа від 29.IX. 91 р.

«...У нас є тепер великі демонстрації — маніфестації домагання визнання незалежності України урядом ЗСА. Під гаслом: тільки незалежність принесе волю і демократію Україні. Цими днями також має приїхати до Північної Америки Леонід Макарович Кравчук. Має бути для нього бенкет, влаштований українською громадою Нью-Йорка. Я також піду на той бенкет, і маю надію зустрітися з ним особисто. Я написав йому листа, де пишу між іншим: «...якщо це правда, що Ви також народилися в с. В. Житин, то мій батько вас хрестив, бо він був у той час настоятелем В. Житинської парафії.

...Я подумав собі так, чи не міг би я чимсь прислужитись для України? Припустімо, я приїхав би до Рівного (за свої кошти) і попрацював на якійсь роботі (безплатно). Чи це було б корисно для рівненчан? Що би такого я міг робити: наприклад, вчити англійської мови, перекладачем, або ж на цукровій фабриці (на яку мене минулого року ще не пустили як небажану особу). Звичайно, я потребував би десь мешкати... Якщо би це заносилося на дійсність, то я би приїхав десь на весну, як трохи потепліє. На старі літа це буде легше...

29.XI. Патріарх Мстислав приймав Л. Кравчука з його почтом... Імпреза відбувалася дуже змістовно й урочисто. Кравчука приймали як керівника уряду України чи Голову Верховної Ради. Я й Іра (сестра Миколи Нінаткевича — С. М.) представилися йому як його земляки: говорити не змогли через натовп людей. Я зробив два знімки. Завтра він має промовляти в ООН.

1.X.91. Від учора над Об'єднаними Націями висить тепер синьо-жовтий прапор. Промова Л. Кравчука в ООН українською мовою була дуже на місці і добре прийнята... Він є дуже пристойний і є прийнятий американським урядом як голова держави Україна...»

Підготував
Сергій МЕЛЬНИЧУК,
власний кореспондент «Голосу України».

ЯК БУДЕМО ГОЛОСУВАТИ

Передвиборний марафон завершився. Гадаємо, не зайве нагадати нашим читачам, усім виборцям про умови голосування 1 грудня під час проведення Всеукраїнського референдуму щодо Акта про державну незалежність України та виборів Президента України. На запитання нашого кореспондента відповідає голова Центральної виборчої комісії міністр юстиції України Віталій БОЙКО.

— Віталію Федоровичу, які є особливості у проведенні референдуму і виборів Президента?

— У цій роботі задіяно близько 35 дільничних виборчих комісій, у яких працюють близько 370 тисяч чоловік — представників різних партій, громадських об'єднань, трудових колективів, отже, забезпечено дуже широке представництво. Головне, на що ми націлюємо комісії, — це дотримання закону, максимальна гласність і відкритість, щоб не скомпрометувати Всеукраїнський референдум і вибори Президента України.

— Які ж саме дії вважаються порушенням законодавства?

— Коли, скажімо, одному виборцеві видається кілька комплектів бюлетенів, або коли бюлетені видаються без пред'явлення паспорта чи іншого документа, яким засвідчується особа.

Закон забороняє також проводити агітацію саме в день референдуму і виборів Президента на виборчих дільницях. І, мабуть, головне, щоб підрахунок голосів проводився чітко. Неприпустимо, приміром, щоб у скриньках було виявлено більше бюлетенів, ніж видано. Це означало б, що з'явилися «ліві» бюлетені. Подібне карається законом.

— Яка ж передбачена відповідальність за такі порушення?

— За підробку документів або свідомо неправильний підрахунок голосів членами виборчої комісії чи то іншими службовими особами передбачається позбавлення волі строком до двох років або виправними роботами на такий же період. Порушення таємниці голосування членом виборчої комісії або іншою службовою особою карається виправними роботами на строк до одного року.

Треба, щоб кожна дія членів виборчої комісії у ході голосування, чи то при підрахунку голосів була зрозумілою спостерігачам. Перед початком роботи дільниці слід усім присутнім показати, що скринька для бюлетенів порожня, опломбувати її. Так само слід вчинити із скринькою, що доставлятиметься виборцям, які за станом здоров'я не можуть прийти на дільницю. Перед відкриттям скриньок треба перевірити, щоб усі пломби були цілими. Я про все це кажу, щоб запобігти конфронтації членів дільничних виборчих комісій і спостерігачів, як це бувало раніше.

Щодо преси, то її представники не повинні робити ніяких заявок. Їх право бути на будь-якій дільниці у будь-який час. Це стосується й іноземних спостерігачів, яких згідно з Постановою Президії Верховної Ради запрошено на Україну. Їм ми вручимо спеціальні посвідчення.

— Віталію Федоровичу, ось, приміром, кандидат у Президенти України О. Ткаченко зняв свою кандидатуру. Чи не довелося переробляти бюлетені?

— Ні. Щодо кандидатур, які, можливо, наслідують приклад О. Ткаченка, Центрвиборчком прийняв рішення. Дільничні комісії повинні у всіх бюлетенях викреслити кольоровим олівцем його прізвище, ім'я та по батькові і зробити позначку «зняв». Інформація про це публікується, крім того, члени виборчої комісії мають у ході голосування говорити виборцям про те, що, наприклад, О. Ткаченко, або, може, ще хтось, зняв свою кандидатуру і тому його прізвище викреслено.

— Які ж вимоги до виборців?

— У бюлетені по виборах Президента треба залишити не викресленим прізвище, ім'я та по батькові лише одного кандидата. Якщо залишити прізвища двох або більше, такий бюлетень вважатиметься недійсним. Якщо закреслено всі прізвища, то виборець проголосував «проти» всіх кандидатів.

— А якщо, приміром, закреслено тільки прізвище, а дані про кандидата залишилися?

— Вважатиметься, що проголосовано «проти».

— Як розцінюється бюлетень, перекреслений хрестнавхрест?

— Це, на мою думку, означає, що проголосовано «проти» всіх. Однак є інші тлумачення. Тому я закликаю: викреслюйте саме прізвища. Тоді комісія не матиме сумнівів щодо вашого волевиявлення.

Подібні вимоги ставляться й до роботи з бюлетенем референдуму. Треба чітко викреслити те, що для вас є неприйнятним.

— Виникало чимало запитань щодо участі військовослужбовців у виборах Президента України та референдумі. Чи існують закриті дільниці на військових об'єктах?

— Як відомо, всі військові формування, дисльковані на території України, підпорядковані Верховній Раді республіки. На цих військовослужбовців мають поширюватись усі права громадян України. Це означає, що голосуватимуть усі — військовослужбовці строкової служби, офіцери і прапорщики.

Щодо закритих дільниць. Так, вони є на спеціальних військових об'єктах. Але в кожній окружній комісії є перелік військових частин, де можна спостерігати за ходом виборів і референдуму.

— Чимало громадян України живуть за її межами. Чи братимуть вони участь у голосуванні?

— По лінії Міністерства закордонних справ України організовано виборчі дільниці у Женеві, Нью-Йорку, Парижі.

Світова практика знає голосування конвертами. Де б не перебував громадянин, він має право надіслати конверт із своїм голосом. Але це дуже копітка справа. І поки що ми не маємо змоги зробити так само. Єдине, що можуть громадяни України, це приїхати на виборчу дільницю за місцем свого постійного проживання, тобто прописки, і подати заяву. Громадянина мають включити до списку виборців.

Щодо участі української діаспори у голосуванні я вважаю, що сама постановка питання про участь українців, громадян інших держав у голосуванні є юридично не правомірною. Хоча з моральної точки зору таке бажання можна зрозуміти. Можливо, у майбутньому і буде вироблено відповідний механізм.

— Віталію Федоровичу, давайте нагадаємо читачам, коли за законом Президент вважається обраним.

— Вибори вважаються такими, що відбулися, коли у них взяло участь не менше половини виборців, внесених до списків для голосування. Той із кандидатів у Президенти вважається обраним, хто одержав більшість голосів, але не менше половини. Якщо жоден не набирає такої кількості, то у другому турі беруть участь двоє кандидатів, які одержали найбільше голосів. У ньому перемагає той, хто більше одержав «за». Але не може бути Президентом людина, яка одержала більше голосів «проти», ніж «за».

А щодо рішення по референдуму, то вважається, що він відбувся, коли у ньому взяло участь більше половини виборців, внесених до списків. А рішення — прийнятим за більшістю голосів.

Офіційну інформацію комісія подає через 10 днів після виборів і референдуму.

— Однак, сподіваюся, що «Голос України» одержить попередню інформацію вже 2 грудня?

— Із задоволенням надамо її вам.

Бесіду вела Світлана ПИСАРЕНКО.

БЮЛЕТЕНЬ

для голосування на всеукраїнському референ

АКТ

ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Виходячи із смертельної небезпеки, яка нависла була н
зв'язку з державним переворотом в СРСР 19 серпня 1991 року,
— продовжуючи тисячолітню традицію державотворення в
— виходячи з права на самовизначення, передбаченого Ст
іншими міжнародно-правовими документами,
— здійснюючи Декларацію про державний суверенітет Ук
Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки урочисто

ПРОГОЛОШУЄ

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ та створення самостій
держави — УКРАЇНИ.

Територія України є неподільною і недоторканою.

Віднині на території України мають чинність виключно Ко
ни України.

Цей акт набирає чинності з моменту його схвалення.

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

24 серпня 1991 року

„Чи підтверджуєте Ви Акт проголошення незалежност

«ТАК, ПІДТВЕРДЖУЮ» **«НІ, НЕ ПІДТВЕ**

Залиште одну із зазначених відповідей, іншу викресліть.

Бюлетень, в якому під час голосування викреслені всі сло джую» та «Ні, не підтверджую» або не викреслене жодне с недійсним.

ОСТАННІ КРОКИ МАР

Протягом трьох місяців ми знайомили нашу читацьку аудиторію із соціологічними дослідженнями, головними темами яких були вибори Президента України та референдум на підтвердження Акта про незалежність України.

Нарешті через добу ми будемо знати, який шлях обрав народ і кого він бачить Президентом.

А сьогодні ми публікуємо результати ще одного опитування, проведеного Центральноукраїнським відділенням ВЦВГД на замовлення групи соціологічних досліджень Секретаріату Верховної Ради України з 16 по 22 листопада. Всього було опитано 1790 чоловік.

Отже, з тих, хто має намір брати участь у референдумі на підтвердження Акта про незалежність, 84 відсотки відповіли, що підтверджують цей Акт, 6 відсотків не підтверджують і 9 відсотків ще не визначилися.

За кого з кандидатів у Президенти України ви віддасте свій голос?

	У відсотках до тих, хто має намір голосувати
За Л. Кравчука	47
За В. Чорновола	22
За В. Гриньова	4
За Л. Лук'яненка	
За І. Юхновського	
За Л. Табурянського	
За О. Ткаченка	
Викреслю прізвища вс	
Поки що не знаю, за голосувати	

Для з'ясування по- ють намір брати у точно ще не вирішил ватимуть (15,7 відсотк бачено запитання: «Я не вирішили, за ког позначте, будь ласка, ж схиляєтесь більше?

З урахуванням відп розподіл голосів буд 52 відсотки, В. Чорно 5, Л. Лук'яненко — 5 Табурянський—0,8, О. лю всі прізвища — 6,9 відсотка.

Керівник групи жень при Секрета України

Володи

ЗАВТРА — ВИБО

Центральна виборча комісія по виборах Президента України, здається, вже готова до роботи. Надруковано і розіслано всі документи, складено списки виборців, підготовлено бюлетені. А частина членів комісії вже чекає завтрашнього ранку в окружних виборчих комісіях, щоб допомогти провести вибори.

Робота виконана чимала. Усі відчули і усвідомили, що значить 1 грудня для жителів України. Сотні тисяч телефонних дзвінків пролунало тут за місяці передвиборного марафону. Запитання, пропозиції, скарги. Подекуди у запрошенні не вказали, що буде референдум про незалежність, а десь пишуть лише про нього, забувши про вибори, на сході і півдні немає, або дуже мало інформації про Чорновола та Лук'яненка, а на заході не видно листівок про Кравчука. І усі чомусь вважають, що в цьому винна ЦВК (центральна виборча комісія). Хоч це далеко не так.

Адже комісія — орган нейтральний. Агітація за того чи іншого кандидата в її

фун
прет
відп
хоче
спра
усе
про
борі
галт
тиму
шко
А к
того
пріо
150
відп
наза
в за

ЗРАЗОК

БЮЛЕТЕНЬ

для голосування на всеукраїнському референдумі

АКТ

ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Виходячи із смертельної небезпеки, яка нависла була над Україною в зв'язку з державним переворотом в СРСР 19 серпня 1991 року,

— продовжуючи тисячолітню традицію державотворення в Україні,

— виходячи з права на самовизначення, передбаченого Статутом ООН та іншими міжнародно-правовими документами,

— здійснюючи Декларацію про державний суверенітет України, Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки урочисто

ПРОГОЛОШУЄ

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ та створення самостійної української держави — УКРАЇНИ.

Територія України є неподільною і недоторканою.

Віднині на території України мають чинність виключно К[illegible]туція [illegible]ни України.

Цей акт набирає чинності з моменту його схвалення.

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

24 серпня 1991 року

„Чи підтверджуєте Ви Акт проголошення незалежності України?"

«ТАК, ПІДТВЕРДЖУЮ» **«НІ, НЕ ПІДТВЕРДЖУЮ»**

Залиште одну із зазначених відповідей, іншу викресліть.

Бюлетень, в якому під час голосування викреслені всі слова «Так, підтверджую» та «Ні, не підтверджую» або не викреслене жодне слово, визнається недійсним.

ОСТАННІ КРОКИ МАРАФОНУ

Протягом трьох місяців ми знайомили нашу читацьку аудиторію із соціологічними дослідженнями, головними темами яких були вибори Президента України та референдум на підтвердження Акта про незалежність України.

Нарешті через добу ми будемо знати, який шлях обрав народ і кого він бачить Президентом.

А сьогодні ми публікуємо результати ще одного опитування, проведеного Центральноукраїнським відділенням ВЦВГД на замовлення групи соціологічних досліджень Секретаріату Верховної Ради України з 16 по 22 листопада. Всього було опитано 1790 чоловік.

Отже, з тих, хто має намір брати участь у референдумі на підтвердження Акта про незалежність, 84 відсотки відповіли, що підтверджують цей Акт, 6 відсотків не підтверджують і 9 відсотків ще не визначилися.

За кого з кандидатів у Президенти України ви віддасте свій голос?

	У відсотках до тих, хто має намір голосувати
За Л. Кравчука	47
За В. Чорновола	22
За В. Гриньова	4
За Л. Лук'яненка	4
За І. Юхновського	4
За Л. Табурянського	0,7
За О. Ткаченка	0,6
Викреслю прізвища всіх кандидатів	1,7
Поки що не знаю, за кого буду голосувати	15,7

Для з'ясування по[illegible] громад[illegible] які мають намір брати у[illegible] виб[illegible] але остаточно ще не вирішили, за кого саме голосуватимуть (15,7 відсотка), в анкеті було передбачено запитання: «Якщо ви остаточно ще не вирішили, за кого будете голосувати, то позначте, будь ласка, до кого з них ви все ж схиляєтесь більше?

З урахуванням відповідей на це запитання розподіл голосів буде таким: Л. Кравчук — 52 відсотки, В. Чорновіл — 23, В. Гриньов — 5, Л. Лук'яненко — 5, І. Юхновський — 4, Л. Табурянський—0,8, О. Ткаченко — 0,7, викреслю всі прізвища — 1,7, важко відповісти — 6,9 відсотка.

Керівник групи соціологічних досліджень при Секретаріаті Верховної Ради України

Володимир ОССОВСЬКИЙ.

ТАЛАНТОВІ — ЖИТТЄ[...]

«Українська держава гарантує всім на[...] створювати свої культурні центри, товарист[...] нання». Це рядки з Декларації прав наці[...] Декларація ще не закон, але це крок у [...] нальних стосунків. Із інтерв'ю, що дала на[...] ця Валентина ЄРМОЛОВА, яка очолила [...] культури «Русь», стає зрозумілим, що проб[...] багато більше, ніж нам здається.

— Жили ми тихо-мирно, були єдиним радянським народом, а нині, мов гриби після дощу — численні національні товариства, й поміж них — «Русь». Що спонукало Вас, Валентино Іванівно, його очолити, адже маєте свої письменницькі клопоти?

— Спочатку про саме товариство. Коли зайшла мова про Закон про національні меншості, багато хто з росіян обурився: мовляв, яка ж ми меншість? Не знаю, чи відчували себе росіяни «старшим братом» (поміж моїх друзів таких не було), а ось народом нарівні з корінним — безперечно. Росіян на Україні — 11 мільйонів 300 тисяч. Російськомовних, тобто людей різних національностей, які вважають рідними російську мову й культуру — 10 мільйонів. Являючи собою численну групу й не відчуваючи утиску на побутовому рівні, росіяни й російськомовні тривалий час спокійно спостерігали, як народжуються інші національні товариства, для себе ж потреби такої не бачили. Коли ж її відчули, натрапили на запитання: «Навіщо на Україні створювати «Пам'ять»? До «Пам'яті» ми ніякого відношення не маємо і організуватись хотіли не як національне товариство, а як товариство російської культури. Особисто я політикою ніколи не займалася і не збираюся займатися, бо вона стоїть поза мораллю. А от у проблемах культури обізнана, тож і погодилась очолити товариство.

— У колах, де предметно займаються міжнаціональними відносинами, вважають російський народ єдиним, у якого на Україні немає проблем.

— На побутовому рівні, справді, немає. А от у сфері культури...

Протягом 70 років тривало вибраковування інтелігенції як сили, що протистояла тоталітарному режимові. Паралельно з тим, як удосконалювався механізм задушення творчості, знижувався інтелектуальний потенціал нації. Треба його вивільнити й забезпечити життєвим простором. Як? По-перше, легалізувати верству талановитих людей, сформовану за часів, коли лояльність до влади була умовою членства у творчих спілках. Легалізувати й консолідувати. Далі. На відміну від закордону в нас немає такого поняття, як організація успіху. Досі успіх діячам науки і культури забезпечували державні структури за певні послуги на ідеологічному фронті. Ринок поставить їх — і прийнятих, і неприйнятих у суспільстві — перед необхідністю заробляти на життя, і може статися, що найталановитіші залишаться без шматка хліба. Ми зобов'язані їм допомогти.

Таким чином завдання «Руси» — культурологічний, професійний, соціальний захист талантів, які мають вивести суспільство на новий рівень культури.

— Але ж проблеми, які ви назвали, — це проблеми не тільки росіян...

— Безперечно. Та в умовах зубожіння й конкуренції драма зайвого таланту набуває національного забарвлення. Розв'язуючи існуючі проблеми, перевагу віддають представникам корінної національності, чи не так? По-людськи це зрозуміло. Але... Маємо в Одесі потужну російську літературознавчу школу. Де друкуються фахівці? У Петербурзі. І за те спасибі, бо можу назвати імена художників, письменників, співаків світового класу, які на Україні не можуть самовиразитися, бо — росіяни, а в Росії — бо живуть на Україні. Добре це чи погано, але я космополітка. Переконана, що чим вища культура, тим більше вона прагне вирватися з національного кола, не втрачаючи національних ознак. Відродження — це добре, але не можна допускати, щоб воно відбувалося за рахунок загальнолюдської культури. Чули, як на форумі інтелігенції Ада Роговцева майже вибачалася за те, що працювала в російській драмі? Але ж вона грала Чехова, який належить не тільки Росії — світові!

— Громадською свідомістю, закутою в національні кайдани, легко маніпулювати...

Вісті з діаспори

ПРОГОЛОСУВАЛИ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ!

ЗАВТРА — ВИБОРИ І ВИБІР

Центральна виборча комісія по виборах Президента України, здається, вже готова до роботи. Надруковано і розіслано всі документи, складено списки виборців, підготовлено бюлетені. А частина членів комісії вже чекає завтрашнього ранку в окружних виборчих комісіях, щоб допомогти провести вибори.

Робота виконана чимала. Усі відчули і усвідомили, що значить 1 грудня для жителів України. Сотні тисяч телефонних дзвінків пролунало тут за місяці передвиборного марафону. Запитання, пропозиції, скарги. Подекуди у запрошенні не вказали, що буде референдум про незалежність, а десь пишуть лише про нього, забувши про вибори, на сході і півдні немає, або дуже мало інформації про Чорновола та Лук'яненка, а на заході не видно листівок про Кравчука. І усі чомусь вважають, що в цьому винна ЦВК (центральна виборча комісія). Хоч це далеко не так.

Адже комісія — орган нейтральний. Агітація за того чи іншого кандидата в її функції не входить. Кожен із претендентів отримав на це відповідну суму. А там, як хочеш, так і розпоряджайся, справа твоя. Головне, щоб усе було у рамках Закону про вибори. Лише після виборів принеси рахунки в бухгалтерію ЦВК, не відповідатимуть букві закону — відшкодовуй з власних коштів. А контроль пожертвувань на того чи іншого — це вже пріоритет комісії. Набралося 150 тисяч — стоп. Решту відправляють «спонсорові» назад. Це також обумовлено в законі.

І невеликий казус у роботі був. Почули по радіо заяву Олександра Ткаченка про зняття кандидатури, а самої заяви у них іще немає. На дзвінки, правда це чи ні, відповісти не можуть. І лище опівдні, коли претендент надіслав копію, полегшено зітхнули. Відразу ж передзвонили до всіх окружних комісій — викреслюйте. Добре, що добровільних помічників там багато, а то спробуйно викреслити з 36 мільйонів бюлетенів кілька рядків.

Важко було комісії налагодити голосування серед військових. В Україні, звичайно, все гаразд, будуть дільниці, буде голосування. А що робити тим хлопцям які служать у Казахстані, чи в Сибіру? Так і залишаться непричетними до долі своєї України? Не буде у них виборів.

Історія дає нам останній шанс, щоб стати людьми. І нікого умовляти не доведеться. Так думають і в Центральній виборчій комісії, точніше, вони впебнені, що так буде.

А втім, завтра покаже, хто ми є і ким ми будемо.

Андрій ВОЛЯ.

Київ.

РАЗОК

країною в

і,

ООН та

Верховна

країнської

ія о-

аїни?"

УЮ»

, підтвер-

визнається

ФОНУ

	4
	4
	0,7
	0,6
идатів	1,7
буду	
	15,7

ромад... які ма-
иб... але оста-
кого саме голосу-
нкеті було перед-
и остаточно ще
те голосувати, то
ого з них ви все

на це запитання
м: Л. Кравчук —
23, В. Гриньов —
новський — 4, Л.
ко — 0,7, викрес-
жко відповісти —

гічних дослід-
ерховної Ради

ССОВСЬКИЙ.

ТАЛАНТОВІ — ЖИТТЄВИЙ ПРОСТІР

«Українська держава гарантує всім національностям право створювати свої культурні центри, товариства, земляцтва, об'єднання». Це рядки з Декларації прав національностей України. Декларація ще не закон, але це крок у становленні міжнаціональних стосунків. Із інтерв'ю, що дала нашій газеті письменниця Валентина ЄРМОЛОВА, яка очолила товариство російської культури «Русь», стає зрозумілим, що проблем у цій сфері набагато більше, ніж нам здається.

— Жили ми тихо-мирно, були єдиним радянським народом, а нині, мов гриби після дощу — численні національні товариства, й поміж них — «Русь». Що спонукало Вас, Валентино Іванівно, його очолити, адже маєте свої письменницькі клопоти?

— Спочатку про саме товариство. Коли зайшла мова про Закон про національні меншості, багато хто з росіян обурився: мовляв, яка ж ми меншість? Не знаю, чи відчували себе росіяни «старшим братом» (поміж моїх друзів таких не було), а ось народом нарівні з корінним — безперечно. Росіян на Україні — 11 мільйонів 300 тисяч. Російськомовних, тобто людей різних національностей, які вважають рідними російську мову й культуру — 10 мільйонів. Являючи собою численну групу й не відчуваючи утиску на побутовому рівні, росіяни й російськомовні тривалий час спокійно спостерігали, як народжуються інші національні товариства, для себе ж потреби такої не бачили. Коли ж її відчули, натрапили на запитання: «Навіщо на Україні створювати «Пам'ять»? До «Пам'яті» ми ніякого відношення не маємо і організуватись хотіли не як національне товариство, а як товариство російської культури. Особисто я політикою ніколи не займалася і не збираюся займатися, бо вона стоїть поза мораллю. А от у проблемах культури обізнана, тож і погодилась очолити товариство.

— У колах, де предметно займаються міжнаціональними відносинами, вважають російський народ єдиним, у якого на Україні немає проблем.

— На побутовому рівні, справді, немає. А от у сфері культури...

Протягом 70 років тривало вибраковування інтелігенції як сили, що протистояла тоталітарному режимові. Паралельно з тим, як удосконалювався механізм задушення творчості, знижувався інтелектуальний потенціал нації. Треба його вивільнити й забезпечити життєвим простором. Як? По-перше, легалізувати верству талановитих людей, сформовану за часів, коли лояльність до влади була умовою членства у творчих спілках. Легалізувати й консолідувати. Далі. На відміну від закордону в нас немає такого поняття, як організація успіху. Досі успіх діячам науки і культури забезпечували державні структури за певні послуги на ідеологічному фронті. Ринок поставить їх — і прийнятих, і неприйнятих у суспільстві — перед необхідністю заробляти на життя, і може статися, що найталановитіші залишаться без шматка хліба. Ми зобов'язані їм допомогти.

Таким чином завдання «Руси» — культурологічний, професійний, соціальний захист талантів, які мають вивести суспільство на новий рівень культури.

— Але ж проблеми, які ви назвали, — це проблеми не тільки росіян...

— Безперечно. Та в умовах зубожіння й конкуренції драма зайвого таланту набуває національного забарвлення. Розв'язуючи існуючі проблеми, перевагу віддають представникам корінної національності, чи не так? По-людськи це зрозуміло. Але... Маємо в Одесі потужну російську літературознавчу школу. Де друкуються фахівці? У Петербурзі. І за те спасибі, бо можу назвати імена художників, письменників, співаків світового класу, які на Україні не можуть самовиразитися, бо — росіяни, а в Росії — бо живуть на Україні. Добре це чи погано, але я космополітка. Переконана, що чим вища культура, тим більше вона прагне вирватися з національного кола, не втрачаючи національних ознак. Відродження — це добре, але не можна допускати, щоб воно відбувалося за рахунок загальнолюдської культури. Чули, як на форумі інтелігенції Ада Роговцева майже вибачалася за те, що працювала в російській драмі? Але ж вона грала Чехова, який належить не тільки Росії — світові!

— Громадською свідомістю, закутою в національні кайдани, легко маніпулювати...

— Наші політики ніколи не знали законів соціальної психології. Я б радила їм прислухатися до живого життя, яке підказує: стоїмо на межі, де громадською свідомістю маніпулювати небезпечно. Слухаю радіо. Ставиться запитання: чи добре почуватимуться росіяни на Україні, якщо на референдумі проголосують проти незалежності? Вибачте. Росіяни не становлять більшості населення, до того ж на бланках не буде позначки про національність. То як розцінювати це запитання? Як артпідготовку на той випадок, якщо референдум дасть небажаний результат? Далі чую: росіянам добре буде жити на незалежній Україні, тільки їм треба відмовитись від імперської свідомості. Знову вибачте. Я росіянка, народилася в Сибіру. Але я ніколи не була членом КПРС, ніколи не вірила в побудову комунізму, ніколи не відчувала себе носієм імперської свідомості, тож коли чую, як декотрі політики від імені росіян беруть на себе вину за систему, то вважаю це кон'юнктурним політиканством.

А ось від чого нам усім справді треба відмовитися, так це від звички шукати внутрішнього ворога.

— Поки від неї не відмовилися, чи не змушене буде товариство взяти на себе й правозахисні функції?

— У Статут це не закладалося, та оскільки не існує структури, здатної ці функції виконувати, не маємо права від них відмовлятися. І передусім — у сфері освіти, право на яку є одним з найголовніших прав людини. Нам потрібна науково обгрунтована концепція російської освіти на Україні. Ми ж не знаємо навіть, скільки повинно бути (з огляду на кількість населення) російських дитячих садочків, скільки шкіл. Інша справа, що в навчальних закладах необхідно якісно викладати українську мову, і відповідно — в українських — російську, бо абітурієнти з України одержують на іспитах в російських вузах низькі оцінки — погано знають мову. До речі, про російські вузи. Якщо постане питання про перехід на українське викладання, змушені будемо вимагати відкриття російського університету...

— Напевне, право на освіту не єдине право, яке вам доведеться захищати в державі, де досі немає закону про права людини.

— Я теж так думаю. Захоплені ідеєю незалежності, люди, здається, не думають про те, що незалежна держава — не обов'язково правова.

— А чи маєте можливості, щоб виконувати ці функції?

— Поки що товариство в стані ембріону. Не маємо навіть власного друкованого органу. Тобто складено два номери журналу «Киевская Русь», але немає паперу — матеріали старіють.

— Як ставляться до потреб товариства у владних структурах?

— Нещодавно з керівниками національних товариств зустрівся Леонід Макарович Кравчук. Бесіда, яка відбулася під гаслом «Незалежність України і національна політика», вселила деякий оптимізм. У всякому разі нам було обіцяно створення науково-дослідного центру з вивчення національних культур, звільнення товариств від деяких податків, виділення приміщення для центру національних культур тощо. Подивимось, як обіцяне виконуватиметься.

— І останнє запитання: як зв'язатися з товариством? Це цікавить багатьох наших читачів.

— Поки що в нас немає приміщення. Тож раджу звертатися в Комітет національних відносин при Кабінеті міністрів. Або дзвонити моєму заступникові по телефону 543-91-19. Будемо раді всім, хто захоче сприяти становленню «Руси». А особливо — людині, яка б змогла взяти на себе обов'язки комерційного директора товариства. Замислено багато, але, знаєте, як починати..?

— Сподіваюся, ця розмова допоможе товариству згуртувати людей, яким не байдуже, як складеться доля російської культури на Україні.

Інтерв'ю провела
Марина ДЯТЛОВА.

Вісті з діаспори

ПРОГОЛОСУВАЛИ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ!

Символічне голосування за незалежність України провела українська громада Бразилії напередодні референдуму 1 грудня. В бюлетенях для голосування, які ми надішлемо до українського парламенту, було одне запитання: чи схвалюєте Ви Акт проголошення незалежності України і створення самостійної Держави Україна? Підрахунок голосів засвідчив, що за незалежність висловилося 96 відсотків опитаних, не висловили свого ставлення 3 відсотки, байдужих був 1 відсоток. Як бачите, майже всі ваші земляки у Бразилії підтримали незалежність!

Студенти-українці попросили мене також передати через «Голос України» звернення до студентів, всієї молоді на Україні, щоб вони взяли якнайактивішу участь у боротьбі за незалежність своєї Батьківщини. Щоб під час референдуму масово виявили любов до рідної землі, її народу.

Дня 1 грудня в усіх українських установах Бразилії будуть виставлені синьо-жовті прапори. По всіх українських церквах відбудуться служби Божі за народ України, за те, щоб у любові та єднанні він побудував самостійну і незалежну Українську Державу.

Нестор КУТИНСЬКИЙ,
власний кореспондент «Голосу України».

Курітіба, Бразилія.

...РИ І ВИБІР

...входить. Кожен із ...в отримав на це ...суму. А там, як ... і розпоряджайся, ... Головне, щоб ... у рамках Закону ... Лише після ви...си рахунки в бух... ДВК, не відповіда...кві закону — від... власних коштів. ... пожертвувань на ...шого — це вже ...комісії. Набралося ... — стоп. Решту ...ть «спонсорові» ...також обумовлено

І невеликий казус у роботі був. Почули по радіо заяву Олександра Ткаченка про зняття кандидатури, а самої заяви у них іще немає. На дзвінки, правда це чи ні, відповісти не можуть. І лише опівдні, коли претендент надіслав копію, полегшено зітхнули. Відразу ж передзвонили до всіх окружних комісій — викреслюйте. Добре, що добровільних помічників там багато, а то спробуйно викреслити з 36 мільйонів бюлетенів кілька рядків.

Важко було комісії налагодити голосування серед військових. В Україні, звичайно, все гаразд, будуть дільниці, буде голосування. А що робити тим хлопцям які служать у Казахстані, чи в Сибіру? Так і залишаться непричетними до долі своєї України? Не буде у них виборів.

Історія дає нам останній шанс, щоб стати людьми. І нікого умовляти не доведеться. Так думають і в Центральній виборчій комісії, точніше, вони впевнені, що так буде.

А втім, завтра покаже, хто ми є і ким ми будемо.

Андрій ВОЛЯ.

Київ.

Жарт номера

— Як збираєтесь голосувати на референдумі?
— Даруйте, а хіба в нас є вибір?
— Вибір є: за Україну чи за Союз.
— Даруйте, а хіба в нас є Союз?..

Почуто на вулиці.

Мал. Сергія ФЕДЬКА

Наш архів

СМІХ КРІЗЬ ГОЛОД

Такої вже ми, українці, вдачі — за будь-якої скрути не втрачаємо почуття гумору. А якщо хтось у цьому сумнівається, хай уважно прочитає ці усмішки з колекції чернігівчанина Івана БУГАЄНКА — відомого збирача фольклору голодомору. Народилися вони на Полтавщині у сумнозвісних 1932—33 роках. Хіба можна чимось залякати народ, що навіть у такі страшні часи знаходив у собі сили сміятися!

Сидить дід на стерні
Та штани латає,
Стерня його ззаду коле,
А він колгосп лає:
«Проробив дванадцять
день —
Записало трудодень!»

Одна лата, два кулі
Записало в куркулі,
Взяло півня і курки
І загнало в Соловки
Ой, яблучко
На чотири часті —
Нема хліба в СССР при
совітській власті!

Не дивуйся, братан,
Що ми комуністи —
Мужики наброблять хліба,
А ми будем їсти.

Чуєш кури забрало
Ще й по півня прийшло.
У коморі пошукало,
А півня не знайшло.

Вийшли ми всі із народу,
Хліб відібрали у нас.
Ось вам союз і свобода,
Ось вона, сталінська
власть!

Ми сміло в бой пойдем
За суп з картошкой,
І куркулів поб'єм
столовой ложкой!..

Передвиборна пригода

ЛИШЕ КОБИЛА НОГУ ЗЛАМАЛА

Дзвінок із центральної виборчої комісії в округу:

— Що там у вас на виборчій дільниці? Як результати?

— Та нічого, все нормально, лише кобила ногу зламала.

— А що за кобила?

— Та, що воду везла.

— А вода для чого?

— Та зранку ж дільниця загорілась.

— Ну і що ж?

— Усе нормально, згоріла. Бо кобила ж ногу зламала.

Андрій ВОВК

Прес-клуб «Куреня»

ПРО ЩО ПИСАТИМУТЬ НАШІ ГАЗЕТИ ЧЕРЕЗ 25 РОКІВ

ВЕТЕРАНИ — ГОСТІ ШКОЛЯРІВ

Напередодні 25-річчя з дня історичного референдуму у школах відбулися зустрічі з ветеранами. Ветерани Народного Руху та студентського голодування 1990 року згадували бойову молодість, ділилися з підростаючим поколінням багатим життєвим досвідом. Школярі традиційно пов'язали гостям жовто-блакитні галстуки.

ЕКОНОМІЧНА ДОПОМОГА БУДЕ

Український парламент розглянув питання про надання Сполученим Штатам Америки економічної допомоги.

Вирішено виділити Америці мільярд гривень кредиту для закупівлі українського зерна.

КАНДИДАТУРИ ВІДХИЛЕНО

У конкурсі на заміщення вакантної посади головного економіста агрофірми «Кобилятин Лімітед» побажали взяти участь зарубіжні економісти Г. Явлінський і Дж. Рокфеллер-молодший. На думку президента фірми Івана Бугаєнка, ці кандидатури буде відхилено, бо претенденти не витримали іспиту з української мови.

У СВІТІ БІЗНЕСУ

За даними таких авторитетних у фінансовому світі видань, як «Уолл-стріт джорнел» та «Хрещатик-журнал», серед гігантів світового бізнесу лідирує транснаціональний концерн «Укрцукор». Другу позицію посідає молода корпорація «Укрмогорич».

СПЕКУЛЯНТИ ІЗ ЗАХОДУ

Справжнім стихійним лихом для жителів прикордонних районів України стали «економічні туристи» з Заходу — поляки, німці, італійці, французи. Регіон перетворився на один суцільний базар, де продається по мінімальних цінах все і вся. Особливу небезпеку становлять поляки. Їхній традиційний товар — горілка. Пляшку «Польської виборової» можна придбати в них майже за безцінь.

Черговий оглядач преси «Куреня»
Прокіп ТИШУН.

Євген ДУДАР ЗНАЙШОВ І ДО ДРУКУ ПОДАВ

ПОСЛАНІЄ ГЕНЕРАЛЬНОМУ ПРЕЗИДЕНТУ ВІД ГАВРИЛА З МОЗАМБІКА

Найпредостойніший начальнику!

Громадськість хутора Мозамбік прилипла носами до телевізорів і вухами до радіоприймачів. Особливо в ті дні, коли Ви приймали оту «бойову сімку» із Заходу. Що приїхала відбирати борги.

Як-не-як Україні приписують дванадцять мільярдів. І не наших, дерев'яних. А інвалютних. Себто доларів. Отже, нашому Мозамбіку, зачуханому хуторові на мальовничому терені України, також доведеться розкошелюватися.

Фуражир свиноферми Онисько каже:

— Я не можу второпати, хто їх брав і куди дівав? Коли дванадцять мільярдів поділити на п'ятдесят мільйонів жителів України... Господи праведний! Це ж бо кожний — багатій! Це якби сімдесят років нічого не робив, лише пив і їв, то щодня мусив би профиндювати кругленьку суму у доларах! Кожен. І новонароджений, який ще не п'є, бо не набув досвіду. І ветеран, який набув досвід, але втратив здоров'я...

З приводу цього у нас на свинофермі відбувся брифінг.

Сашко Гусак заявив категорично:

— Усе заграбастали комуністи! І проциндрили...

Комуністка у відставці Задеричобіт спитала:

— Котрі? Ті, що керували, чи ті, що працювали?.. Бо я ось усі мільйони ховаю отут, — і показала на свою недипломатичну половину. — І спідницю оту плішиву купила на долари. І куфайку. І хату руберӧїдом покрила за долари. І козу купила. І хамсу тридцять років їла, і бурячиху пила... Усе за валюту...

Сторож свиноферми дід Тимоша закликав до консенсусу:

— Спокійно. Раз запад допоминається, значить, восток брав. Раз брав, значить, комусь давав. Так отому, кому давав, хай той і віддає. А в нас, у Мозамбіку, за всі роки радянської влади бачили лише один долар. І той саморобний. Баба Улька в період НЕПу за гарбузове насіння виторгувала... Нас відякають, що коли ми не віддамо, то запад нам більше нічого не дасть. Хай «запад» нам нічого не дає. Але хай «восток» від нас нічого не бере. То вже якось проживемо...

Маяк Мозамбіка, активний член «Союза трудящихся» свинарка Астраущенко підійшла з політичною міркою:

— Государстбо позичало не для того, щоб наше соціалістіческое общество збагачувалося за рахунок капіталістічеських подачок. А для того, щоб підірвать економічеські основи капіталізма. Обібрали б їх до нитки. І тоді, якби капіталізм околів, не треба було б віддавати... Якби екстремісти не розвалили страну, то на 100-річчя великого жовтня був би окончательний комунізм...

Не буду вам описувати всі суперечки. Бо, правду кажучи, за верещанням голодних свиней не все вдалося й почути. Були думки різні. Виникали й питання.

Онисько ніяк не міг допетрати, що таке «солидарная ответственность»? Так дід Тимоха пояснив: «Це коли у Москві п'ють і їдять, а у Києві чи Ташкенті платять...»

Задеричобіт допитувалася про «гуманітарну допомогу», яка надходить із заходу. Куди вона дівається?

До нас, на хутір Мозамбік, потрапив лише один ананас. Його розділили на шістдесят сім часточок — усім жителям хутора. То малеча потім тиждень з горщиків не вставала. А старше покоління по кущах матюкалося.

Отака сильнодіюча та допомога...

З приводу мільйонів. Які на кожного з нас припадають.

У газетах пишуть, нібито КПРС нашими грішми годувала всіх комуністів світу.

Ви були Генеральним комуністом, то вам видніше. Що їли і кого годували. Ми знаємо лише те, що у нас все трималося на рибі. Ті, що сиділи в кабінетах під червоними прапорами, — їли червону рибу і червону ікру. А ті, що хекали кувалдами, — їли свіжомороженого хека...

Отже, трохи мільйонів вихекали на пропаганду ідей комунізму. Як каже дід Тимоха: «Брехнею світ пройдеш, але назад не повернеш. Хотіли купити, а продалися самі...»

Трохи грошей пішло на ракети. Трохи на генералів. Трохи на лампаси. Трохи на КДБ, трохи на стукачів тут, трохи на шпигунів там. Трохи на «руководство страны», трохи на всі інші «руководства». Трохи на Хонеккера, трохи на Кармаля, трохи на Цеденбала. Бо як гласять заклики: «Вождї комунізму будуть жити вічно... на дачах під Москвою...».

Оце, вибачте, перераховую, а сам думаю: який же ми сильний народ! Який могутній! Кого тільки за своє життя ми не годували! І самі, як бачите, ще живемо. Ще дригаємося... І Чорнобиль на нас. І хімія на нас. І всяка погань на нас. І ще й чужі борги на нас...

То ми ото прикидаємо. Якщо на кожного з нас позичали 12 мільярдів і ніхто з нас ні цента не брав. А крім того ми ще й постійно працювали. І постійно в «центр» віддавали. То якби вже там не пили і не їли, щось мусило б зостатися. І щось має нам дістатися.

Високоповажний генеральний Президенте!

Наш бригадир Микола Пархоменко каже: «Могли, гади, оп'ять наплутать!»... Справа в тому, що крім нашого хутора Мозамбік, десь в Африці є ще один Мозамбік. І листи до нас, навіть з Шепетівки чи Здолбунова, часто йдуть через Африку. Може, й наші мільйони туди потрапили?

Ми не наполягаємо, щоб нам повернули всі. Віддайте нам кожному хоча б потроху. А інше візьміть в «пользу отечества». Ну хоча б на поминки по СССР — «Союзу советских социалистических Рабов».

З глибокою повагою Гаврило.

Хутір Мозамбік. Року 1991, місяця листопада.

Курінний літописець

ДЕРЖАВУ РОЗКОЛОТИ НЕ ДАМО

Звернення хана Мамая до татаро-монгольського народу напередодні Куликовської битви 1380 року.

Співвітчизники! Я звертаюся до всіх свідомих громадян єдиної та непорушної Золотої Орди. Скільки сил поклали попередні покоління для створення нашої великої і неподільної держави від моря до моря! Десятки народів згуртовані у могутній країні довкола старшого брата — великого монгольського народу. Усі ці національності під керівництвом мудрих і справедливих ханів стали на шлях до процвітання. І диву даєшся, чого прагне цей сепаратист князь Дмитро? На догоду власним амбіційним інтересам, прагнучи влади, він та ница купка прибічників хочуть розтягнути нашу багатонаціональну батьківщину по національних юртах. Створивши незаконні збройні формування, вони ладні пролити людську кров — найбільшу цінність на світі. От якого суверенітету їм хочеться!

Прийшов час замислитися над тим, до яких жахливих наслідків може призвести розвал Золотої Орди! Вже сьогодні руйнуються усталені економічні зв'язки, що утверджувалися сторіччями. Бо ж відомо: в обмін на скромну данину та чарівних полонянок Золота Орда постачала руським землям товари, без яких ті просто не виживуть! І наївно з боку русичів кивати на власне зручне геополітичне становище і близькість до держав Європи! Бо у сфері міжнародних відносин Золоту Орду знають як могутню і всіма шановану державу, сама причетність до якої не може не викликати в будь-якого громадянина почуття гідності і впевненості. В той час, як нікому не відомі руські землі навряд чи хтось визнає на міжнародній арені.

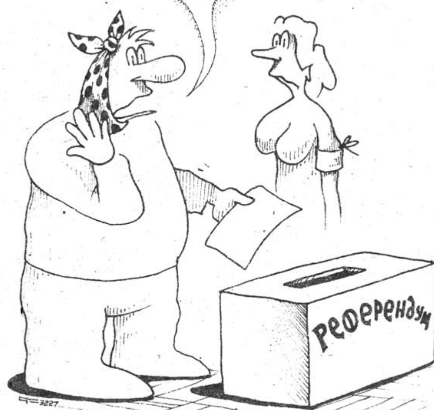
А питання безпеки? Бо ж тепер легендарна й непереможна монголо-татарська армія є надійним гарантом миру і непорушності наших кордонів. Власна армія — це надто дорога річ, і окремому удільному князівству просто не по кишені. Цим негайно скористаються сусіди, які неодмінно нападуть на беззахисне князівство і роздеруть його на шматтяІ

Не варто забувати і про інші, не менш важливі аспекти. Історично склалося так, що багато монголів проживають на територіях руських земель. Хіба можна дозволити собі у цей складний для Золотої Орди час різати по живому ці зв'язки, що утверджувалися сторіччями? Бо ж у разі відокремлення руських земель особи, що вживають слова «базар», «собака», та інші слова татаро-монгольського походження, перетворяться в людей другого сорту і зазнаватимуть переслідувань з боку так званого корінного населення. А то і зовсім змушені будуть стати біженцями і створять нові проблеми для Татаро-монгольської держави, де і без того катастрофічно бракує юрт.

Таким чином слов'янські націоналісти прирікають багато поколінь наших людей на війни, голод і жебракування. 140 років ми жили однією дружною сім'єю народів. І чи можна дозволити окремим екстремістам-націоналістам розколоти нашу могутню багатонаціональну державу!? Тільки у складі Золотої Орди можливе справжнє економічне та культурне процвітання слов'янських земель!..

Розкопав та з монгольської переклав
Петро МАСИЧ.
Миколаїв.

Міні-трибуна

ХТО БУДЕ ПРЕЗИДЕНТОМ?

Часто цікавляться, як я ставлюся до кандидатів у Президенти? Відповідаю:

З Кравчуком поїхав би до Парижа.

На передвиборну зустріч подався б до Чорновола.

У в'язницю пішов би з Лук'яненком.

На сімейне свято запросив би Гриньова.

Під час довгої дороги співрозмовником обрав би Юхновського.

Щось хотів би почути про Табурянського. Майже всю виборну кампанію він провів у підпіллі.

З Ткаченком, якби він не відступив, посварився б за втрачені під землею буряки...

Запитують ще й таке:

— А хто буде Президентом, знаєте?

Впевнено кажу:

— Знаю. Бо з усіх означених варіантів обрав для себе найкращий.

Євген КОСТЮК.

ПОНЕДІЛОК
2 ГРУДНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

16.00 УТН.
16.10 Концерт дитячої художньої самодіяльності.
17.20 Мультфільм «Лисиця».
17.30 Прем'єра документального фільму «Вони стоять переді мною». «Укркінохроніка».
18.00 Музичний фільм «Кобзо моя».
19.00 УТН.
19.30 «Хто ми...». Громадсько-політичний відеотижневик. Частина 1.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Пісенний вернісаж-92.
21.20 «Хто ми...». Громадсько-політичний відеотижневик. Частина 2.
22.20 Вечірній вісник.
22.50 Концерт, присвячений відкриттю І Всеукраїнського кінофестивалю.
0.00 УТН.
0.15 Нічний телезал. Художній фільм «Пропала грамота».

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.05 «І аз воздам». Прем'єра фільму-вистави Малого театру СРСР. Автор С. Кузнецов.
11.20 Футбольний огляд.
11.55 Народні казки і притчі різних країн.
12.00 ТСН.
12.10 Марафон-15.
13.50 Телемікст.
14.35 Блокнот.
14.40 Вам це потрібно?
14.50 Біржовий пілот.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.15 Це було... було...
15.35 «Коли мені буде 54 роки». Художній телефільм.
17.00 Дитяча година (з уроком німецької мови).
18.00 За законами ринку.
18.30 ТСН.
18.45 «І аз воздам». Прем'єра фільму-вистави Малого театру СРСР. Автор С. Кузнецов.
21.00 Інформаційна програма.
21.35 Авторське телебачення.
23.35 ТСН.
23.50 «Петерс-поп-шоу».
0.55 Бальні танці. Супер-кубок світу 91.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 Італійська мова.
8.45 «Посвячення». Документальний телефільм.
9.00 Виступає оркестр російських народних інструментів «Сибір».
9.45 «Ще одна усмішка». Фільм-концерт.
10.15 Мультфільми.
10.40 Російський прапор.
11.00 Документальний фільм.
11.10 Російські меценати.
11.30 Т. Ін. Ко.
12.00 Камера досліджує минуле.
13.00 Концерт артистів балету Московського театру «Російський балет».
14.25 Документальні телефільми «Відроджений дзвін». «Пам'ятай...»
14.45 Творчість народів світу.
17.00 Телевізійний музичний абонемент. На концертах у Малому залі консерваторії.
17.45 Прем'єра науково-популярного фільму «Крила Вітчизни». Фільм 4.
18.45 Чемпіонат СРСР з хокею. «Сокіл» — «Хімік».*
20.45 Телебіржа інформує.*
21.15 Документальний фільм. «Крик птаха».*
21.55 П'яте колесо.
22.55 Реклама.
23.00 Вісті.
23.20 П'яте колесо.

*** Передачі II програми УТ.**

У програмах телебачення можливі зміни. Стежте за щоденними повідомленнями дикторів телебачення.

ВІВТОРОК
3 ГРУДНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (диктор, погода, гімнастика, мультфільм, «І оживає біла глина», «Господині на замітку», «Мальовнича Україна», музика).
8.45 УТН.
9.00 Науково-популярний фільм «Микола Пирогов».
9.30 Фільм-опера «Ріголетто».
10.55 Для дітей. Канал «Д».
12.25 УТН.
16.00 УТН.
16.10 Для дітей. Веселка.
16.40 На допомогу школі. Українська література П. Грабовський. «Стогін».
17.05 Реклама
17.10 Танцює Л. Семеняка.
18.00 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
19.00 УТН.
19.30 Студія «1 грудня». Післямова.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
22.00 Вечірній вісник.
22.30 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
23.30 УТН.
23.45 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.05 ТБ Фінляндії представляє. Документальний фільм «Дизайнер по склу».
9.30 Художній фільм «Анна Ліїса».
11.00 Дитяча година (з уроком німецької мови).
12.00 ТСН.
12.10 Прем'єра документального телефільму «Колискова».
13.40 Телемікст.
14.25 Блокнот.
14.30 Економічне агентство.
15.00 ТСН (с сурдоперекладом).
15.15 Уроки О. Івановсї.
15.30 «Житіє Дон Кіхота і Санчо». Художній телефільм. Фільм 1. 1 серія.
16.35 Дитячий музичний клуб.
17.35 Мультфільм
17.45 Світ захоплених.
18.00 Точка зору. Проблеми конверсії.
18.30 ТСН.
18.45 Ялта-91.
19.00 ТБ Фінляндії представляє. Документальний фільм «Дизайнер по склу».
19.25 Художній телефільм «Анна Ліїса».
21.00 Інформаційна програма.
21.35 Прем'єра документального фільму «Таємна війна». Фільм 1. «Напередодні».
22.40 ТСН.
22.55 Зустрічі у «Космосі». Естрадна програма.
0.30 П. Чайковський. «Манфред».
1.25 Атлетизм. Міжнародний турнір.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.20 Французька мова. 1 рік.
8.50 Французька мова. 2 рік.
9.20 Мультфільми.
10.00 «Княгиня милосердя». Документальний фільм.
10.20 Бесіди про російську культуру.
11.00 П'яте колесо.
13.00 Прем'єра документального телефільму «Після фінішу».
13.30 Концерт камерної музики.
14.40 «Я вас кохав...»
15.10 Ритмічна гімнастика.
17.00 Грає дует баяністів В. Гайдуков та С. Ларіонов.
17.15 Земля тривоги нашої.
17.45 Підприємництво і традиції.
18.00 Клуб мандрівників (з сурдоперекладом).
19.00 Парламентський вісник Росії.
19.15 Київська панорама.*
19.45 Ліричні мелодії.*
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 Надвечір'я.*
21.50 Пісенний вернісаж-92.*
22.10 Телефільм «Під святим Курилом». «Укртелефільм».*
22.25 Від за від.
22.55 Реклама.
23.00 Вісті.
23.20 «Вперше ім'ям таким...».

СЕРЕДА
4 ГРУДНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (диктор, погода, гімнастика, мультфільм, спортогляд, «Візит до лікаря», українські романси)
8.45 УТН.
9.00 Студія «1 грудня» Післямова.
10.15 Документальний фільм «На семи кольорах».
10.35 Шкільний екран. 5 кл. Музика. Казка в музиці. «Лускунчик».
11.10 Фільм з програми І Всеукраїнського кінофестивалю. Документальний фільм «Розірвання угоди». «Укркінохроніка».
11.35 Альфа і Омега.
12.20 УТН.
16.00 УТН
16.10 Сонячне коло.
16.40 Спадщина.
17.20 Прем'єра телефільму «Вслухаючись в Шевченкові рядки...». «Укртелефільм».
17.30 «Я знов з тобою, Україно...». Музичний фільм.
18.00 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
19.00 УТН.
19.30 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
22.00 Вечірній вісник.
22.30 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
23.30 УТН.
23.45 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.05 ТБ Фінляндії представляє. «Лісові скульптори».
9.35 Художній телефільм «Пором».
10.35 Мультфільм.
11.00 Дитячий музичний клуб.
12.00 ТСН.
12.10 Концерт оркестру народної музики Молдови «Флуєраш».
13.50 Біржові новини.
14.05 Блокнот.
14.10 Партнер.
14.40 Торговий ряд.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.15 Сьогодні і тоді.
15.45 «Житіє Дон Кіхота і Санчо». Фільм 1. 2 серія.
16.55 Дитяча година
17.55 Світ захоплених.
18.10 Фільми — призери XIV Всесоюзного фестивалю телефільмів у Саратові. «Пластилін».
18.30 ТСН.
18.45 Спогад про майбутнє.
19.30 ТБ Фінляндії представляє. «Лісові скульптори».
19.55 Художній телефільм «Пором».
21.00 Інформаційна програма.
21.35 Прем'єра документального фільму «Таємна війна». Фільм 2 «Розплата».
22.35 Грудневі вечори у Державному музеї образотворчих мистецтв ім. О. Пушкіна. У перерві — ТСН.
0.30 Оксамитове пиво.

ПРОГРАМА УТ—2 і ЦТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 Німецька мова. 1 рік.
8.45 Німецька мова. 2 рік.
9.15 Школа менеджерів.
9.45 Мультфільм.
10.05 Авторські програми Ю. Нагібіна. М. Лєсков.
11.00 Майстри. З. Гердт запрошує.
11.45 Фольклор.
12.30 Від за від.
13.00 Музей на Делегатській.
13.30 У дзеркалі естради.
14.10 Поезія. М. Цвєтаєва.
14.55 П. Чайковський. «Пори року».
17.00 Виступає «Радуниця».
17.15 Розминка для ерудитів.
17.45 Телефільм «За ескізами Миколи Реріха».*
18.00 Київська панорама.*
18.30 Чемпіонат СРСР з хокею. «Сокіл» — «Торпедо» (Усть-Каменогорськ). У перерві — Українська біржа повідомляє, пропонує, рекомендує.*
20.45 Пісенний вернісаж-92.*
21.05 Розповідь про неспокій. О. Слісаренко.*
22.00 «Тривоги і надії А. Сахарова». Частина 1.
23.00 Вісті.
23.20 «Тривоги і надії А. Сахарова». Частина 2.

ЧЕТВЕР

5 ГРУДНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, «Сніданок нашвидкоруч», «Диваки», «Між нами, жінками», «У пошуках панацеї»).
8.45 УТН.
9.00 Пломінь. Клуб української пісні.
10.20 Мультфільм. «Кицька, яка гуляла, як собі знала».
11.30 Любителям хореографії.
11.40 Шкільний екран. 8 кл. Українська література. Розвиток мови. Відгук про документальний фільм.
12.10 УТН.

* * *

16.00 УТН
16.10 Для дітей. Веселка.
16.40 «Документальний фільм «Мовою хати і поля».
17.00 «Вічна загадка любові». Г. Тютюнник.
18.00 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
19.00 УТН.
19.30 Студія «1 грудня». Післямова.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
23.30 УТН.
23.45 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.05 Дитяча година (з уроком англійської мови).
10.05 З любов'ю до народної пісні.
10.45 Мультфільм.
11.05 Прем'єра документального телефільму «Чужого горя не буває...». Фільм 1.
12.00 ТСН.
12.10 За зведеннями МВС.
12.25 С. Прокоф'єв. «Заручини в монастирі». Фрагменти з опери.
13.45 Телемікст.
14.30 Економічне агентство.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.15 Осінь життя.
15.30 «Житіє Дон Кіхота і Санчо». Художній телефільм. Фільм 1. 3 серія.
16.40 Мультфільм.
16.55 ...До шістнадцяти і старші.
17.55 За зведеннями МВС.
18.10 ТСН.
18.25 Прем'єра документального телефільму «Молитва про храм».
19.35 Вперше на екрані ЦТ. Художній фільм «Презумпція невинності».
21.00 Інформаційна програма.
21.35 Клуб головних редакторів.
22.25 Концерт, присвячений пам'яті В.-А. Моцарта.
23.55 ТСН.
0.10 Міжнародні шестиденні велосипедні гонки серед професіоналів.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.20 Іспанська мова. 1 рік.
8.50 Іспанська мова. 2 рік.
9.20 Російська мова.
9.50 «Букет». Мультфільм.
10.10 Подолання. Мікеланджело Буонарроті.
11.00 Жданов — протеже Сталіна.
11.45 Спаси й сохрани.
12.35 Росія і світ.
13.00 «Любі жінки». Фільм-концерт.
14.10 «Вахтовики». Документальний телефільм.
14.30 Танці Стародавньої Еллади.
14.50 Ритмічна гімнастика.
17.00 Заспіваймо, друзі.
19.00 Київська панорама.*
19.30 Пісенний вернісаж-92.*
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 Тайм ФК — «Динамо» (Київ).*
21.20 Музичний фільм «Соколи».*
21.55 П'яте колесо.
22.55 Реклама.
23.00 Вісті.
23.20 П'яте колесо.

П'ЯТНИЦЯ

6 ГРУДНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (диктор, погода, гімнастика, мультфільм, «Твоє захоплення», «Разом — одна сім'я», музика).
8.45 УТН.
9.00 Студія «1 грудня». Післямова.
10.15 Телефільм «Природне питання».
10.35 Музика В.-А. Моцарта.
11.35 УТН

* * *

16.00 УТН.
16.10 Чиста криниця.
16.40 На допомогу школі. Українська література. О. Гончар. «Собор».
17.15 Камерний концерт.
18.00 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
19.00 УТН.
19.30 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
22.00 Вечірній вісник.
22.30 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
23.30 УТН.
23.45 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.05 ...До шістнадцяти і старші.
10.05 «Шолом». Зустріч з ансамблем єврейської музики «Алія».
10.35 Мультфільми.
11.05 Прем'єра документального телефільму «Чужого горя не буває...». Фільм 2.
12.00 ТСН.
12.10 «Віктор-переможець». Фільм-концерт.
13.55 Біржові новини.
14.25 Блокнот.
14.30 «Бридж». Телебіржа.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.15 Концерт на стадіоні.
15.45 «Житіє Дон Кіхота і Санчо». Художній телефільм. Фільм 1. 4 серія.
16.55 Людина. Природа. Суспільство.
17.10 Фільм — дітям. «Витівки шибеника».
18.20 Студія «Антреприза» представляє.
18.30 ТСН.
18.45 Країна туманів, озер і традицій.
19.20 Людина і закон.
20.05 «ВІД» представляє: «Поле чудес».
21.00 Інформаційна програма.
21.35 «ВІД» представляє.
23.35 ТСН.
23.50 Міжнародні шестиденні велосипедні гонки серед професіоналів.
0.30 «ВІД» представляє.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.20 Англійська мова. 1 рік.
8.50 Англійська мова. Сімейний альбом США.
9.20 Мультфільми.
9.50 Розминка для ерудитів.
10.20 Світ грошей Адама Сміта.
11.00 «Лапшедром». Вистава Воронезького ТЮГу.
12.05 К-2 представляє.
12.50 Кабінет реформ на Російському ТБ.
13.00 «Міст». Документальний телефільм.
13.50 «Прогулянка у ритмах степа». Фільм-концерт.
14.45 «Дім над Окою».
15.15 «Східний Сибір». Кіножурнал.
17.00 Повернення Карамзіна.
17.45 Вертикаль. «Росія мені сниться рідко...». Документальний фільм.
18.20 Світ грошей Адама Сміта.
19.00 Київська панорама.*
19.30 Пісенний вернісаж.*
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 Прем'єра документального фільму «Друга російська революція». 5 серія.
21.30 Художній фільм із субтитрами «П'ять останніх днів».*
23.20 Програма Філа Донах'ю.

СУБОТА

7 ГРУДНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Ритмічна гімнастика.
7.50 На хвилі дружби. Співає український хор «Журавлі» (Польща).
8.50 Телефільм «Брати».
9.25 УТН.
9.40 М. Куліш. «97». Вистава Кіровоградського музично-драматичного театру ім. М. Кропивницького.
12.00 Пісенний вернісаж-92.
12.20 Доброго вам здоров'я. Нові розробки в стоматології.
12.50 УТН.
13.00 Вперше на екрані УТ. Художній фільм із субтитрами «ЕСД».
14.35 Скарб. Концертна програма для дітей.
14.55 Театр і час.
15.55 Концерт II Міжнародного фестивалю української музики.
16.45 «Як много важить слово».
17.15 Фільм з програми І Всеукраїнського кінофестивалю. Науково-популярний фільм «Українське барокко». «Київнаукфільм».
17.45 Телетурнір «Сонячні кларнети». Самодіяльні художні колективи Івано-Франківської області.
19.00 УТН.
19.30 Земле моя. Відповіді на листи.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Реклама.
21.10 Телефільм «Допоможи простять діти».
21.30 Молодіжна студія «Гарт». У перерві — 22.30 Вечірній вісник.
0.00 УТН.
0.15 Нічний телезал. Художній фільм «Вікно навпроти».

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 Ритмічна гімнастика.
7.00 Мультфільми.
7.30 Суботній ранок ділової людини.
8.30 ТСН.
8.45 У світі тварин.
9.30 Ранкова розважальна програма.
10.00 Здоров'я.
10.30 Гонг.
11.45 Інститут людини.
12.30 Фігурне катання. Чемпіонат СРСР. Жінки.
13.15 «Бурда моден» пропонує...
13.45 Служіння муз не терпить суєти.
14.15 «Нові імена».
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.15 Фільми режисера А. Калика. «Любити».
17.00 ЕХ. Екологічна хроніка.
17.15 Рок-урок.
18.15 Прем'єра мультфільму «Бджола Майя». 23 серія.
18.40 Фігурне катання. Чемпіонат СРСР. Довільний танець.
19.30 Вперше на екрані ЦТ. Художній фільм «Остання ніч Шахерезади».
21.00 Інформаційна програма.
21.35 Фігурне катання. Чемпіонат СРСР. Парне катання. Довільна програма.
22.35 До і після опівночі. У перерві — ТСН.
1.20 Міжнародні шестиденні велосипедні гонки серед професіоналів.

ПРОГРАМА ЦТ—2 І УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 Документальний фільм.
8.35 «Тиша № 9».
9.35 «Єгиптянин». Документальний фільм.
10.30 «ТелеЕко». Журнал.
11.00 Відеоканал «Плюс одинадцять».
13.20 Дім на Чистих Прудах.
15.15 Супергра. Зигзаг удачі.
15.25 Своя дзвіниця.
15.40 «Біла ворона».
16.40 Плавання. Чемпіонат Європи.
17.40 Паралелі.
18.10 Київська панорама.*
18.40 Класична музика.*
18.55 Парламентський вісник Росії.
19.10 Познер і Донах'ю.
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 І. Карпенко-Карий. «Безталанна». Вистава.*
23.00 Вісті.
23.20 Програма «А». «Петерс-поп-шоу».

НЕДІЛЯ

8 ГРУДНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Ритмічна гімнастика.
7.50 Концерт фортепіанної музики.
8.30 У неділю вранці. Інформаційно-музична програма.
9.30 УТН.
9.45 Документальний фільм «Коні, чудо-коні». «Укркінохроніка».
9.55 Пісенний вернісаж-92.
10.15 Художній телефільм-вистава «Кассандра».
11.45 Кукурік і К°.
12.45 УТН.
13.00 Для юнацтва. Канал «Д».
14.30 Село і люди.
15.15 Ви нам писали.
16.00 Служба солдатська.
17.00 Відсвіти. Пам'ятні сторінки історії української культури.
18.10 Реклама.
18.15 Телеспортарена.
19.00 УТН.
19.30 Перлини душі народної.
20.15 Телефільм «Минуле нагадує».
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Реклама.
21.15 Українська біржа повідомляє, пропонує, рекомендує.
21.30 Прем'єра художнього телефільму «Очима сатани». «Укртелефільм».
23.00 Вечірній вісник.
23.30 Танцює ансамбль «Гонта».
0.00 УТН.
0.10 Нічний телезал. Яйце-райце. Естрадна розважальна програма.

ПРОГРАМА ЦТ—1

8.00 Ритмічна гімнастика.
8.30 ТСН.
8.45 Тираж «Спортлото».
9.00 Наш сад.
9.15 З ранку раненько.
10.00 На службі Вітчизні.
10.45 Мультфільм.
10.55 Ранкова зірка.
11.55 Клуб мандрівників.
12.55 Нива.
13.40 Прем'єра документального фільму «Можайський бастіон».
14.00 Один в один. Розважальна програма.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.15 Діалог у прямому ефірі.
16.00 Міжнародний дитячий театральний фестиваль в Євпаторії.
17.15 Тхеквондо. Чемпіонат СРСР.
17.35 Народні казки і притчі різних країн.
17.40 Міжнародна панорама.
18.10 Уолт Дісней представляє...
19.00 Фігурне катання. Чемпіонат СРСР. Чоловіки. Довільна програма.
19.55 Прем'єра художнього телефільму «Це здорово, шефе!». 1 серія.
21.00 Інформаційна програма.
21.35 Що? Де? Коли?
22.45 Телевізійний спортивний вечір. У перерві — 23.25 ТСН.
1.15 Джазові портрети. Ансамбль «Лідер» (США).

ПРОГРАМА ЦТ—2 І УТ—2

8.00 На зарядку, ставай!
8.15 Документальний фільм.
9.15 Спортивна програма.
10.15 «Важка доля з двома невідомими».
10.55 Імпровізації І. Ластова.
11.55 Фестиваль ляльок «Рязанські оглядини».
12.05 «Потішки». Вистава Київського лялькового театру.
12.45 Камера досліджує минуле.
13.55 Святе й вічне.
14.15 ТВО «Республіка» показує...
15.15 Л. Андреєв. «Кінь в сенаті».
16.00 Джазовий фестиваль «Осінні ритми 90—91».
16.30 СКВ.
16.40 Плавання. Чемпіонат Європи.
17.40 Маю честь.
18.00 Чемпіонат світу з баскетболу серед професіоналів НБА.
19.00 Петербурзькі могікани. С. Юрський у виставі «Кюхля».
19.30 «Мої справи — квітучі галявини».
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 Прем'єра документального фільму «Друга російська революція». 5 серія.
21.30 Телебіржа інформує.*
22.00 К-2 представляє.
22.55 Реклама.
23.00 Вісті.
23.20 Мистецтво високої моди.
0.00 Естрадна програма.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради України

Головний редактор
Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:

Анатолій ГОРЛОВ
перший заступник головного редактора

Олександр БІЛИК
заступник головного редактора

Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ
член-кореспондент АН України

Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ
оглядач, завідуючий відділом культури

Леонід САМОЙЛЕНКО
заступник головного редактора

Борис СИДОРЕНКО
заступник головного редактора

Анатолій СОЛОНСЬКИЙ
редактор відділу кореспондентської мережі

Віталій СУДДЯ
відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Черговий від редколегії
Леонід Бровченко.

Чергові редактори —
Анатолій БЕНЬ, Володимир Тетерук.

Автори макета —
Анатолій Мироничев, Леонід Підлужний.

Випусковий —
Леонід Клюско.

Оформлення —
Володимир Кисельов.

Коректори:
Тамара Баштанник, Наталія Власик, Людмила Морозова, Людмила Нєсєна, Антоніна Сильвестрова, Любов Станачич, Людмила Терещук.

Верстальники:
Тетяна Балюк, Ольга Яценко, Алла Будникова, Марія Солодюк, Сергій Скаженюк.

Лінотипісти:
Наталія Позняк, Валентина Чичирко.

* * *

Комбінат друку видавництва «Радянська Україна» 252047. Київ 47, проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 158.700

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 0315232.